

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ

&

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

&

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Σχεδιασμός Διαδικτυακού Μαθήματος για τη Διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας στο Νηπιαγωγείο

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της

ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

***Επιβλέπων :* Μαυρίδης Απόστολος**

Εξωτερικός συνεργάτης του Δ.Π.Μ.Σ.

Καστοριά

16/04/2022

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
&
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
&
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Σχεδιασμός Διαδικτυακού Μαθήματος για τη Διδασκαλία της Αγγλικής Γλώσσας στο Νηπιαγωγείο

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της

ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ

Επιβλέπων : Μαυρίδης Απόστολος

Εξωτερικός συνεργάτης του Δ.Π.Μ.Σ.

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την 16/04/2022

Μαυρίδης Απόστολος
Εξωτερικός
συνεργάτης του Δ.Π.Μ.Σ.

Τέγος Στέργιος
Εξωτερικός
συνεργάτης του Δ.Π.Μ.Σ.

Βέργαδος Ι. Δημήτριος
Αναπληρωτής καθηγητής
του Δ.Π.Μ.Σ.

Καστοριά , 16/04/2022

Copyright © 2022- Αντωνιάδου Σταυρούλα

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν αποκλειστικά τον συγγραφέα και δεν αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Ως συγγραφέας της παρούσας εργασίας δηλώνω πως η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής και δεν περιέχει υλικό από μη αναφερόμενες πηγές.

Ευχαριστίες

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου κύριο Απόστολο Μαυρίδη και κύριο Στέργιο Τέγο, που με την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση τους κατάφερα να ολοκληρώσω τόσο τον σχεδιασμό του διαδικτυακού μαθήματος, όσο και τη συγγραφή της παρούσας εργασίας.

Περίληψη

Τα αυξανόμενα ποσοστά μετακίνησης πληθυσμών από χώρα σε χώρα και, κατά συνέπεια η δημιουργία πολυπολιτισμικών κοινωνιών, έχουν δημιουργήσει νέα δεδομένα καθώς και απαιτήσεις στις σύγχρονες κοινωνίες, τα οποία δεν θα μπορούσαν να αφήσουν ανεπηρέαστο το εκπαιδευτικό σύστημα κάθε χώρας. Οι νέες μορφές πολυπολιτισμικών κοινωνιών που δημιουργούνται μέσα από τις πολυπολιτισμικές τάξεις έχουν ανάγκη από αναδιαμόρφωση ολόκληρου του εκπαιδευτικού συστήματος και την υιοθέτηση σύγχρονων εκπαιδευτικών πρακτικών από μέρους των εκπαιδευτικών, οι οποίες να ανταποκρίνονται κατά το μέγιστο βαθμό στις απαιτήσεις και ανάγκες του σύγχρονου μαθητικού πληθυσμού. Οι σύγχρονες αυτές πρακτικές, χρησιμοποιώντας την Πληροφορική και τις νέες τεχνολογίες που έχουν ενταχθεί σε μεγάλο βαθμό στην καθημερινότητα όλων μας και κυρίως των μικρών παιδιών που μεγαλώνουν με αυτά, βοηθούν τους εκπαιδευτικούς, ώστε να κάνουν το μάθημα πιο ευχάριστο και δημιουργικό, δίνοντας παράλληλα περισσότερες ευκαιρίες στους μικρούς μαθητές να εμπλακούν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια σχεδιασμού και παρουσίασης ενός διαδικτυακού μαθήματος για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, μέσω του λογισμικού «Active Presenter», αξιοποιώντας έτσι και σύγχρονα μέσα των νέων τεχνολογιών. Το διαδικτυακό αυτό μάθημα σχεδιάστηκε έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στη στοχοθεσία του ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ για το Νηπιαγωγείο, ενώ εστιάζει κυρίως στη γνωστική περιοχή «Παιδί και Δημιουργία-Έκφραση». Παράλληλα, για τον σχεδιασμό και τη διδασκαλία του συγκεκριμένου διαδικτυακού μαθήματος, ακολουθήθηκε η «Μέθοδος Ολοκληρωμένης Εκμάθησης Περιεχομένου και Γλώσσας – CLIL» η οποία θεωρείται η πιο διαδεδομένη μέθοδος για την εκμάθηση ξένης γλώσσας σε παιδιά.

Λέξεις Κλειδιά: διαδικτυακό μάθημα, Active Presenter, CLIL, ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ, διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας, προσχολική ηλικία

Abstract

The increasing rates of population movement from country to country and, consequently, the creation of multicultural societies, have created new data as well as demands on modern societies, which could not leave unaffected the educational system of each country. The new forms of multicultural societies that are created through the multicultural classes need to be reshaped the entire educational system and the adoption of modern educational practices by teachers, in order to meet to the maximum extent the requirements and needs of the modern student population. These modern practices, using Informatics and the new technologies that have been integrated to a large extent in the daily life of all of us and especially of the small children who grow up with them, help the teachers to make the lesson more enjoyable and creative, while giving more opportunities to young students to be actively involved in the educational process. In the present work, an attempt is made to design and present an online course for the teaching of English to preschool children, through the "Active Presenter" software, thus utilizing modern means of new technologies. This online course was designed to meet the goals of the DEPPS / APS for Kindergarten, while focusing mainly on the cognitive area "Child and Creation-Expression". At the same time, for the design and teaching of this online course, the method of "Content and Language Integrated Learning - CLIL" was followed, which is considered the most common method for learning a foreign language to children.

Key Words: *online course, Active Presenter, CLIL, DEPPS/APS, English language teaching, preschool age*

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	5
Περίληψη	6
Abstract.....	7
Πίνακας Συντομεύσεων	10
Εισαγωγή	11
Μέρος Α'	16
1. Ο ρόλος της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο	17
1.1 Η εισαγωγή της διδασκαλίας των αγγλικών στα προσχολικά εκπαιδευτικά ιδρύματα.....	17
1.1.1 Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας	18
1.1.2 Γνώσεις που επιδιώκεται να κατακτηθούν από τη διδασκαλία των αγγλικών από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας	20
2. CLIL- Μέθοδος Ολοκληρωμένης Εκμάθησης Περιεχομένου και Γλώσσας.....	22
2.1 Βασικές αρχές της μεθόδου CLIL	22
2.1.1 Επικράτηση της μεθόδου CLIL – Η υπεροχή της συγκριτικά με παλαιότερες μεθόδους διδασκαλίας.....	23
2.1.2 Βασικά Χαρακτηριστικά της Μεθόδου CLIL	24
2.1.3 Οφέλη και Πλεονεκτήματα της Μεθόδου CLIL	25
3. ΤΠΕ και Εκπαίδευση	27
3.1 Εισαγωγή των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση	27
3.1.1 Προϋποθέσεις που καθορίζουν την επιτυχή ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση	28
3.1.2 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της χρήσης των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση.....	29
3.1.3 ΤΠΕ και διδασκαλία αγγλικής γλώσσας	30
4. Η εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας μέσα από το ψηφιακό παραμύθι και τις εικονοϊστορίες	32
4.1 Ο ρόλος του παραμυθιού στην εκπαίδευση.....	32
4.2 Η εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας μέσα από το ψηφιακό παραμύθι και τις εικονοϊστορίες	33
Μέρος Β'	36
1. Σχεδίαση και ανάπτυξη εκπαιδευτικού λογισμικού.....	37
1.1 Ο Ρόλος του Εκπαιδευτικού Λογισμικού στη Σύγχρονη Εκπαίδευση	37
1.1.1 Ανάπτυξη Εκπαιδευτικού Λογισμικού- Μοντέλο ADDIE.....	38
2. Αναλυτική Παρουσίαση Εκπαιδευτικού Λογισμικού	42

2.1 Προδιαγραφές δημιουργίας διαδικτυακού μαθήματος, μέσω της χρήσης εκπαιδευτικού λογισμικού	42
2.2 Αναλυτική παρουσίαση διαδικτυακού μαθήματος για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο	45
2.2.1 Αρχική σελίδα	45
2.2.2 Εισαγωγική οθόνη	45
2.2.3 Προβολή βίντεο	46
2.2.4 Εικονοϊστορίες	47
2.2.5 Εικονολεξικό	48
2.2.6 Δραστηριότητες	48
Συμπεράσματα	50
Βιβλιογραφία	52

Πίνακας Συντομεύσεων

CLIL	Content and Language Integrated Learning- Ολοκληρωμένη Εκμάθηση Περιεχομένου και Γλώσσας
ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ	Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών/ Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών
ADDIE	Μοντέλο Διδακτικού Σχεδιασμού (Analysis, Design, Development, Implementation, Evaluation)
ΤΠΕ	Τεχνολογίες της Πληροφορικής και της Επικοινωνίας

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια έντονο προβληματισμό έχει δημιουργήσει η μαζική άφιξη πολυάριθμων μεταναστών στη χώρα μας και η προσαρμογή τους στο εκπαιδευτικό μας σύστημα. Το μεγάλο ποσοστό παιδιών που πρέπει να ενταχθεί στο περιβάλλον του ελληνικού σχολείου και να προσαρμοστεί γρήγορα σε αυτό, έχει δημιουργήσει νέα δεδομένα στην εκπαίδευση και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, που πρέπει να υιοθετήσουν τις κατάλληλες εκπαιδευτικές μεθόδους για να μπορέσουν να παρέχουν αποτελεσματική μάθηση σε όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από την εθνικότητα και καταγωγή τους (Χατζησωτηρίου & Αγγελίδης, 2018; Γιαβρίμης κ.ά., 2010).

Ωστόσο, το φαινόμενο αυτό δεν είναι τοπικό, αλλά παγκόσμιο και στην πραγματικότητα δεν είναι καινούριο αλλά ξεκινάει πολλά χρόνια πριν. Οι μετακινήσεις πληθυσμών στη μεταπολεμική Ευρώπη για αναζήτηση δουλειάς και καλύτερων συνθηκών ζωής έχει τις ρίζες της κυρίως στα βάθη του παρελθόντος, με την ανάπτυξη της βιομηχανίας και τη βιομηχανική επανάσταση, αλλά συναντάται και παλαιότερα στα βάθη της ιστορίας. Ιδιαίτερα μέσα από την παγκοσμιοποίηση και τα οικονομικά οφέλη των διαφόρων κρατών, οι μετακινήσεις πληθυσμών αλλά και προϊόντων από χώρα σε χώρα, έγινε ένα καθημερινό φαινόμενο, μετατρέποντας τα ευρωπαϊκά κράτη σε διαπολιτισμικές και κοινωνικά ποικιλόμορφες οντότητες (Χατζησωτηρίου & Αγγελίδης, 2018).

Τα νέα δεδομένα που δημιουργούνται με την άφιξη των μεταναστών, δεν επηρεάζουν μόνο τη δομή της κοινωνίας, αλλά και το εκπαιδευτικό σύστημα γενικότερα, που οφείλει να αναπροσαρμοστεί ριζικά, προκειμένου να προσφέρει ουσιαστική και αποτελεσματική εκπαίδευση για όλους τους μαθητές, σε όλες τις βαθμίδες (Tabors & Snow, 1994). Στόχος δεν είναι η «αφομοίωση» των αλλόγλωσσων μαθητών στο εκάστοτε εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά η ομαλή ένταξή τους σε αυτό, με έμφαση κυρίως στη διατήρηση της πολυγλωσσίας και των διαφορετικών κουλτουρών (Σγούρα κ.ά., 2018; Χατζησωτηρίου & Αγγελίδης, 2018; Στασινός, 2016). Αυτό αποτελεί πρόκληση, τόσο για τις κοινωνίες γενικότερα, όσο και για το εκπαιδευτικό σύστημα και τους εκπαιδευτικούς ειδικότερα, που καλούνται να υιοθετήσουν εκπαιδευτικές πρακτικές και να αναπτύξουν προγράμματα που ανταποκρίνονται κατά το μέγιστο βαθμό στις ανάγκες των παιδιών, ώστε να τους

προσφέρουν την ευκαιρία εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας, πολύ πριν εγγραφούν στο σχολείο, ήδη από την προσχολική εκπαίδευση (Tabors & Snow, 1994).

Η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας από τους μαθητές μικρής ηλικίας, πέρα από αναγκαία, είναι και ιδιαίτερα επωφελής, τόσο για την πρόοδο τους, όσο και για την ολόπλευρη ανάπτυξή τους. Μέσα από δραστηριότητες εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας, δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να έρθουν σε επαφή αλλά και να κατανοήσουν, έναν άλλο γλωσσικό κώδικα, αξιοποιώντας έτσι στο έπακρο τις ιδιαίτερες ικανότητές τους κατά το χρόνο φοίτησής τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση (ΕΕΜΑΠΕ, 2010). Παράλληλα, αναπτύσσουν συλλογική κοινωνική συνείδηση αλλά και το αίσθημα του αλληλοσεβασμού, περιορίζοντας ταυτόχρονα τον εγωκεντρικό χαρακτήρα που παρουσιάζουν τα παιδιά της πρώιμης σχολικής ηλικίας. Έτσι, συνειδητοποιούν ότι ανήκουν σε έναν κόσμο ευρύτερο από αυτόν που ήδη γνωρίζουν, όπου για να μπορέσουν να επικοινωνήσουν και να καλύψουν τις προσωπικές και κοινωνικές τους ανάγκες, πρέπει να γνωρίζουν έναν διαφορετικό γλωσσικό κώδικα (ΟΚΠΕ - Ομοσπονδία Καθηγητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, λαμβάνοντας υπόψη τα πλεονεκτήματα της εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας και έχοντας ως στόχο την προετοιμασία πολιτών με διευρυμένες γλωσσικές και εργασιακές δεξιότητες που θα εργαστούν σε μια παγκοσμιοποιημένη αγορά, όπου θα κυριαρχούν τα αισθήματα αλληλοσεβασμού και αποδοχής της διαφορετικότητας, έχει υποστηρίξει από πολύ νωρίς τη σημασία εκμάθησης ξένης γλώσσας στα σχολεία των κρατών-μελών της (Μπάνδας, 2011; Καραστογιάννη, 2015). Ήδη από το 2001, πέρα από την εκμάθηση της μητρικής γλώσσας, έχει αποφασιστεί η εισαγωγή της εκμάθησης ξένων γλωσσών (και συγκεκριμένα δύο ξένων γλωσσών) μέσα από διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα στα σχολεία σε μαθητές μικρής ηλικίας, με την ύπαρξη χωρών να εφαρμόζουν τα προγράμματα αυτά σε μαθητές από την ηλικία των 3 ετών (π.χ. Ισπανία) (ΕΕΜΑΠΕ, 2010).

Η πιο διαδεδομένη διδακτική προσέγγιση εκμάθησης ξένης γλώσσας που έχει υιοθετηθεί από τα περισσότερα κράτη-μέλη της Ευρώπης είναι η «Ολοκληρωμένη Εκμάθηση Περιεχομένου και Γλώσσας» (CLIL). Πρόκειται για μια καινοτόμα προσέγγιση στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών, όπου τα παιδιά διδάσκονται μια γλώσσα διαφορετική από τη μητρική τους, μέσα από ένα γνωστικό αντικείμενο. Το μάθημα γίνεται εξολοκλήρου στην ξένη γλώσσα, η οποία λειτουργεί ως «όχημα» για τη διδασκαλία και κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου (Hillyard, 2011).

Όμως, κατά πόσο είναι εφικτό τα παιδιά προσχολικής ηλικίας να «εκτεθούν» σε μια ξένη γλώσσα διαφορετική από τη μητρική τους και να την κατακτήσουν αποτελεσματικά; Υπάρχουν τρόποι με τους οποίους μπορούμε να εισάγουμε μια ξένη γλώσσα στην προσχολική εκπαίδευση, μέσα από μια ευχάριστη διαδικασία, με παιγνιώδη τρόπο και δημιουργικό; Σκοπός, λοιπόν της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο με τη βοήθεια ενός εκπαιδευτικού λογισμικού, μέσω του οποίου σχεδιάστηκαν δραστηριότητες που, σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ), ανταποκρίνονται στις ανάγκες και απαιτήσεις, αλλά και στους τρόπους μάθησης των μικρών παιδιών. Οι δραστηριότητες αυτές που σχεδιάστηκαν αποκλειστικά για τις ανάγκες της εισαγωγής των αγγλικών στο Νηπιαγωγείο στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας και αποκλειστικά στην αγγλική γλώσσα, καθώς μέσω αυτών επιχειρείται η έκθεση και παράλληλα η εκμάθηση βασικών εννοιών της αγγλικής γλώσσας από τα παιδιά αυτής της ηλικίας.

Πιο συγκεκριμένα, στην παρούσα εργασία γίνεται η προσπάθεια σχεδιασμού ενός μαθήματος που απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας για την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας μέσω της μεθόδου CLIL. Το διδακτικό σενάριο είναι διαδικτυακό και σχεδιάστηκε μέσω ενός λογισμικού, με στόχο την κινητοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών και την παροχή κινήτρων για μάθηση με τρόπο ευχάριστο και δημιουργικό, σύμφωνα πάντα με τα οφέλη που προσφέρουν οι Νέες Τεχνολογίες στη μάθηση (Γιαβρίμης κ.ά., 2010). Για το σχεδιασμό του, εφαρμόστηκαν οι αρχές του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ) και αφορά το πεδίο «Παιδί και Δημιουργία- Έκφραση» και «Παιδί και Γλώσσα».

Η εργασία χωρίζεται σε δύο κύρια μέρη, *A'* και *B'*, όπου: στο *A' μέρος* γίνεται μια θεωρητική προσέγγιση του θέματος με μια σύντομη αναφορά σε όλους τους τομείς που μας απασχόλησαν για την επιλογή του, αλλά και τη δημιουργία του διαδικτυακού μαθήματος μέσω του λογισμικού, ενώ στο *B' μέρος* περιγράφεται η μέθοδος και τα βήματα που ακολουθήθηκαν για την ολοκλήρωση του διαδικτυακού μαθήματος και γίνεται και μια πλήρης παρουσίαση του περιεχομένου του.

Το πρώτο μέρος, όπου γίνεται η θεωρητική προσέγγιση του θέματος, περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια, στα οποία αναλύονται: α) ο ρόλος της διδασκαλίας των αγγλικών στο Νηπιαγωγείο, β) η μέθοδος CLIL, γ) τα οφέλη της εισαγωγής των

ΤΠΕ στην εκπαίδευση και δ) ο ρόλος του παραμυθιού και των εικονοϊστοριών στην εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο.

Πιο αναλυτικά, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια παρουσίαση του ρόλου της διδασκαλίας των αγγλικών στην προσχολική ηλικία εστιάζοντας κυρίως στις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εισαγωγή της διδασκαλίας των αγγλικών στο Νηπιαγωγείο, αλλά και στα πλεονεκτήματα και τα οφέλη που αποκομίζουν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας από τη διδασκαλία των αγγλικών. Επίσης, στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια αναφορά στο γνωστικό και επικοινωνιακό επίπεδο που στοχεύετε να κατακτηθεί από τα παιδιά αυτής της ηλικίας, μέσα από τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι βασικές αρχές της μεθόδου «Ολοκληρωμένης Εκμάθησης Περιεχομένου και Γλώσσας» (CLIL) που χρησιμοποιείται συνήθως για την εκμάθηση της αγγλικής (ξένης) γλώσσας, τα οφέλη της συγκριτικά με παλαιότερες μεθόδους διδασκαλίας, αλλά και τα οφέλη και τα πλεονεκτήματα που αποκομίζουν οι μαθητές με τη χρήση αυτής της μεθόδου από τα σχολεία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα γενικότερα.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη αναφορά στην εισαγωγή των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση, καθώς και στην χρησιμότητα και αναγκαιότητά τους. Επίσης, αναφέρονται συνοπτικά οι προϋποθέσεις που καθορίζουν την επιτυχή ενσωμάτωσή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία και τα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα που επιφέρουν στην εκπαίδευση και την εξέλιξη των μαθητών. Τέλος, στο κεφάλαιο αυτό γίνεται και μια αναφορά σχετικά με τη θετική επίδραση των ΤΠΕ στη διδασκαλία και εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο του πρώτου μέρους της εργασίας, επιχειρείται μια σύντομη παρουσίαση της σπουδαιότητας του ρόλου των παραμυθιών και των εικονοϊστοριών γενικότερα στην εκπαίδευση και των βασικών στόχων του ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ που έχουν τεθεί για αυτά. Τέλος, γίνεται μια σύντομη αναφορά στο ψηφιακό παραμύθι γενικότερα, αλλά και στη συμβολή του όσον αφορά την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας χωρίζεται σε δύο κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο εστιάζει κυρίως στις δυνατότητες και τα οφέλη που παρέχει η χρήση του εκπαιδευτικού λογισμικού γενικότερα στη σύγχρονη εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα, ενώ ταυτόχρονα αναλύονται και τα βήματα του μοντέλου που αξιοποιήθηκε για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξή του.

Στο δεύτερο και τελευταίο κεφάλαιο, παρουσιάζονται οι προδιαγραφές της δημιουργίας του διαδικτυακού μαθήματος, μέσω του «Active Presenter» και οι θεματικές ενότητες που επιχειρήθηκαν να υλοποιηθούν μέσω της μεθόδου διδασκαλίας που υιοθετήθηκε. Τέλος, γίνεται αναλυτική παρουσίαση του περιεχομένου του διαδικτυακού μαθήματος που σχεδιάστηκε, μέσα από φωτογραφίες και εικόνες.

1. Ο ρόλος της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια αναφορά στη σημασία της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας ήδη από το Νηπιαγωγείο, εστιάζοντας κυρίως: α) στις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εισαγωγή της διδασκαλίας των αγγλικών στο Νηπιαγωγείο με ταυτόχρονη αναφορά στα πλεονεκτήματα και τα οφέλη που αποκομίζουν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας από τη διδασκαλία των αγγλικών και β) στο γνωστικό και επικοινωνιακό επίπεδο που στοχεύετε να κατακτηθεί από τα παιδιά αυτής της ηλικίας.

1.1 Η εισαγωγή της διδασκαλίας των αγγλικών στα προσχολικά εκπαιδευτικά ιδρύματα

Με τις μετακινήσεις πληθυσμών, το άνοιγμα των συνόρων και την παγκοσμιοποίηση, οι κοινωνίες έχουν μετατραπεί σε πολυπολιτισμικές, αφού λαοί με διαφορετικές κουλτούρες, πολιτισμούς και αντιλήψεις καλούνται να συνυπάρξουν αρμονικά μέσα στα όρια ενός κράτους (Σγούρα κ.ά., 2018; Γεωργογιάννης, 2008). Οι Ευρωπαίοι πολίτες προέρχονται από πολλές και διαφορετικές κουλτούρες, τις οποίες πρέπει όλοι να σεβαστούν και να αποδεχθούν μέσα από την ανάπτυξη ενός διαπολιτισμικού περιβάλλοντος, με την διατήρηση του πλουραλισμού ταυτοτήτων και προσωπικοτήτων στα επίσημα αναλυτικά προγράμματα σπουδών των κρατών (Gundara, 2000).

Με στόχο τη διατήρηση της ενότητας και της αλληλεγγύης μεταξύ των λαών μέσα σε μια πολύγλωσση κοινωνία, αλλά και την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας και του υγιούς ανταγωνισμού, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει την πολυγλωσσία στο επίκεντρό της, εισάγοντάς την στο εκπαιδευτικό σύστημα των χωρών-μελών της, ήδη από την πρώιμη παιδική ηλικία. Μάλιστα, ως μακροπρόθεσμος στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι η άριστη γνώση δύο επιπλέον γλωσσών από τους ευρωπαίους πολίτες, εκτός από την μητρική τους γλώσσα, τις οποίες θα διδάσκονται εντός των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Καραστογιάννη, 2015; Commission of the European Communities, 2003).

Η κατανόηση, η επικοινωνία, η ανάπτυξη του σεβασμού και η αρμονική συμβίωση μεταξύ των διαφορετικών λαών που συνυπάρχουν σε μια χώρα με

ταυτόχρονη διατήρηση της ατομικότητας και της πολυμορφίας όλων μπαίνουν στο επίκεντρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αυτό γιατί, όπως υποστηρίζεται, η άριστη γνώση, η κατανόηση και η ομιλία μιας ξένης γλώσσας, διευρύνει τους ορίζοντες των λαών, κάνοντάς τους περισσότερο δεκτικούς σε κάθε τι διαφορετικό, στους άλλους, στους πολιτισμούς και στις απόψεις τους (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2006).

Άλλωστε, όπως αναφέρεται και στην Ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹, στην πρώιμη παιδική ηλικία μορφοποιούνται ακόμα οι καθοριστικές συμπεριφορές απέναντι στις άλλες γλώσσες και τους πολιτισμούς, ενώ παράλληλα τίθενται τα θεμέλια για τους τρόπους μάθησης των παιδιών. Αυτό σημαίνει πως, η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας ήδη από την πρώιμη παιδική ηλικία, είναι ιδιαίτερα επωφελής για τους μικρούς μαθητές, τόσο όσον αφορά την πρόοδό και την εξέλιξή τους, αλλά παράλληλα και όσον αφορά την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και τη διαμόρφωση του χαρακτήρα τους (ΕΕΜΑΠΕ, 2012; ΟΚΠΕ - Ομοσπονδία Καθηγητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης).

1.1.1 Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας

Η άφιξη μεταναστών και προσφύγων κατά τη διάρκεια των χρόνων στην Ευρώπη, έχουν αλλάξει τόσο τη γεωγραφική δομή της, όσο και την εσωτερική πολιτική και αντιμετώπιση της κατάστασης κάθε κράτους- μέλους που καλείται να αντιμετωπίσει τα νέα δεδομένα αποφασιστικά και ανθρωπιστικά (Gundara, 2000). Με όραμα τη δημιουργία μιας μεγάλης ηπείρου με ανθρωπιστικές αξίες, όπου θα κυριαρχούν οι έννοιες της ελευθερίας, της αλληλεγγύης, του σεβασμού και της ποικιλομορφίας, η Ευρώπη καλείται να πάρει αποφάσεις και μέτρα που θα προστατεύουν και θα ενισχύουν τις έννοιες αυτές, ενώ ταυτόχρονα θα προστατεύουν και την ατομικότητα κάθε ευρωπαίου πολίτη (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2006).

Με όραμα τη δημιουργία ενός κοινού χώρου για ανθρώπους κάθε κουλτούρας, εθνικότητας και πολιτισμού, η Ευρώπη λαμβάνει μέτρα και αποφάσεις και ουσιαστικά λειτουργεί ως «ομπρέλα» για όλους τους λαούς, όπου η αρμονική συνύπαρξή τους, ο αλληλοσεβασμός και η αποδοχή είναι προτεραιότητά της. Η ανάπτυξη δεξιοτήτων που επιτρέπουν την ουσιαστική και αποτελεσματική επικοινωνία των λαών για την καλύτερη αμοιβαία κατανόησή τους προωθεί την

---

¹ <https://ec.europa.eu/education/>

εκμάθηση και ομιλία άλλων γλωσσών, μετατρέποντάς τους έτσι σε «πολίτες του κόσμου», οι οποίοι είναι περισσότερο δεκτικοί σε κάθε τι διαφορετικό, στους πολιτισμούς και τις απόψεις τους (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2006).

Η πολυγλωσσία αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της Ευρώπης, ενώ ταυτόχρονα διαμορφώνει την πολιτική, την κοινωνική και την εκπαιδευτική δομή της (Χατζησωτηρίου & Αγγελίδης, 2018; Καραστογιάννη, 2015). Η γνώση πολλών γλωσσών είναι ένα πολύ σημαντικό εφόδιο αλλά και προσόν, από το οποίο απορρέουν κυρίως πλεονεκτήματα, τόσο σε ατομικό επίπεδο - για κάθε άνθρωπο που ξέρει και μιλάει πολλές γλώσσες - όσο και σε συλλογικό επίπεδο (Καραστογιάννη, 2015).

Με όραμα, λοιπόν, τη δημιουργία μιας «Ενωμένης Ευρώπης» και μιας υγιούς πολύγλωσσης οικονομίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέτει στο επίκεντρό της τρεις βασικούς στόχους:

- α) την εκπαίδευση όλων των πολιτών
- β) τη δια βίου εκμάθηση γλωσσών ήδη από την πρώιμη παιδική ηλικία και
- γ) την άριστη γνώση δύο επιπλέον ξένων γλωσσών πέραν της μητρικής, από όλους τους ευρωπαϊούς πολίτες ².

Μέσα από τους στόχους αυτούς η Ευρώπη επιδιώκει μακροπρόθεσμα να αυξήσει το «φαινόμενο της πολυγλωσσίας» σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες, έτσι ώστε ο καθένας να μπορέσει να αποκτήσει πρακτικές δεξιότητες, που θα συμβάλουν τόσο στην ατομική εξέλιξη του, όσο και στην εξέλιξη των κρατών και της Ευρώπης γενικότερα. Η πρώιμη παιδική ηλικία που ορίστηκε ως χρονικό ορόσημο για την εκμάθηση ξένων γλωσσών είναι πολύ σημαντική, καθώς έρευνες έχουν δείξει ότι στην ηλικία αυτή τα παιδιά μαθαίνουν ευκολότερα και αποτελεσματικότερα. Έτσι, τα παιδιά μαθαίνουν να σκέφτονται και σε άλλη γλώσσα πέραν της μητρικής και ταυτόχρονα να αναπτύξουν θετικές στάσεις απέναντι σε άλλους πολιτισμούς και γλώσσες (Γρίβα κ.ά., 2017).

Όσο πιο νωρίς έρχονται τα παιδιά σε επαφή με μια ξένη γλώσσα, τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες έχουν να γίνουν πολύγλωσσα μεγαλώνοντας, ενώ συγκριτικά με τα παιδιά που δεν μαθαίνουν άλλη γλώσσα πέραν της μητρικής τους, παρουσιάζουν μεγαλύτερα δείγματα γνωσιακής και κοινωνικής ανάπτυξης (Παπαδόπουλος & Γρίβα, 2016; Tabors & Snow, 1994). Πέραν τούτου, οι μαθητές

---

² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο για την πολυγλωσσία, <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/?uri=celex:52005DC0596>

που έρχονται σε επαφή με μια ξένη γλώσσα, αναπτύσσουν το αίσθημα του σεβασμού τόσο για τον εαυτό τους όσο και για τους άλλους ανθρώπους, την αγάπη για τη γλώσσα (μητρική και ξένη), την κοινωνικότητά τους, αλλά και τη δημιουργική έκφραση μέσω της γλώσσας (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2016; ΟΚΠΕ - Ομοσπονδία Καθηγητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης).

1.1.2 Γνώσεις που επιδιώκεται να κατακτηθούν από τη διδασκαλία των αγγλικών από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας

Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας δεν έχουν ακόμα κατακτήσει τους μηχανισμούς μάθησης που έχουν τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας. Αυτό σημαίνει πως τα παιδιά αυτής της ηλικίας δεν μαθαίνουν με τον ίδιο τρόπο που μαθαίνουν τα μεγαλύτερα παιδιά που φοιτούν σε άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης, ούτε έχουν και τα ίδια ενδιαφέροντα με αυτά. Γι' αυτό και οι εκπαιδευτικοί και γενικότερα οι σχολικές μονάδες, θα πρέπει να καταρτιστούν κατάλληλα και να υιοθετήσουν στρατηγικές και μεθόδους μάθησης κατάλληλες για μικρά παιδιά. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη δημιουργικότητά τους με ευφάνταστους τρόπους, λαμβάνοντας υπόψη κάθε φορά τα χαρακτηριστικά της ηλικιακής ομάδας των παιδιών, τα ενδιαφέροντα, τα ανάγκες και τους τρόπους μάθησής τους (Mattheoudakis et. al.,2014).

Η διδασκαλία των αγγλικών στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να στηρίζεται σε ένα επιστημονικά τεκμηριωμένο σχέδιο αναδυόμενου πολυγραμματισμού και όχι να γίνεται αυθαίρετα και μονοδιάστατα. Το μαθησιακό υλικό που επιλέγεται και προσφέρεται στους μικρούς μαθητές θα πρέπει να εισάγεται σταδιακά με σύγχρονες γλωσσοπαιδαγωγικές προσεγγίσεις, ώστε να μπορεί να γίνει κατανοητό από τους μαθητές του Νηπιαγωγείου, προετοιμάζοντας τους έτσι να ανταποκριθούν στις ανάγκες του αύριο (ΟΚΠΕ - Ομοσπονδία Καθηγητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης).

Οι δραστηριότητες που επιλέγονται για τη διδασκαλία των αγγλικών αποβλέπουν κυρίως στη διαμόρφωση πολιτών που σέβονται τον εαυτό τους και τους άλλους, έχουν συλλογική κοινωνική συνείδηση περιορίζοντας τον εγωκεντρικό τους χαρακτήρα και γνωρίζουν πως ζουν σε έναν ευρύτερο κόσμο όπου συνυπάρχουν με ανθρώπους διαφορετικής κουλτούρας και πολιτισμού. Παράλληλα, τρέφουν αγάπη για τη μητρική αλλά και άλλες γλώσσες, τις οποίες χρησιμοποιούν ως εργαλείο για να μπορέσουν να επικοινωνήσουν και άρα να συνυπάρξουν με άλλους ανθρώπους

(Γρίβα κ.ά., 2017; ΕΕΜΑΠΕ, 2010; ΟΚΠΕ - Ομοσπονδία Καθηγητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης).

Στόχος της διδασκαλίας των αγγλικών στο Νηπιαγωγείο δεν είναι η εκμάθηση γραφής ή ανάγνωσης. Όπως και στη μουσική, όπου τα παιδιά πειραματίζονται με ήχους που θα τα βοηθήσουν να οικοδομήσουν τη μητρική τους γλώσσα, πριν ακόμα μάθουν κανόνες, έτσι και στα αγγλικά, επιδιώκεται η κατανόηση και απόκτηση λέξεων και φράσεων, μέσα από τον προφορικό κυρίως λόγο. Κατά την προσχολική ηλικία τα παιδιά είναι ικανά να μάθουν ξένες γλώσσες, εφαρμόζοντας τις τεχνικές της ακρόασης, της πρόσληψης, της μίμησης και της δημιουργίας, οι οποίες χρησιμοποιούνται και για την εκμάθηση της μουσικής (ΕΕΜΑΠΕ, 2010).

Συνεπώς, για το σχεδιασμό των μαθημάτων που αποβλέπουν στην εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας από τα παιδιά του Νηπιαγωγείου, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να εστιάζουν σε όλους αυτούς τους στόχους που επιδιώκεται να κατακτηθούν, τόσο στο επικοινωνιακό όσο και στο γνωστικό κομμάτι, χωρίς ωστόσο να εστιάζουν σε κανόνες γραμματισμού. Άλλωστε, στόχος της εισαγωγής του προγράμματος της διδασκαλίας των αγγλικών στην προσχολική ηλικία είναι η διαμόρφωση χαρακτήρων και ανθρώπων, που θα μπορούν να ανταποκριθούν ανθρώπινα και αποτελεσματικά στις ανάγκες της κοινωνίας ως αυριανοί πολίτες.

2. CLIL- Μέθοδος Ολοκληρωμένης Εκμάθησης Περιεχομένου και Γλώσσας

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά: α) στα οφέλη της μεθόδου CLIL συγκριτικά με παλαιότερες μεθόδους διδασκαλίας, β) στις βασικές αρχές της μεθόδου «Ολοκληρωμένης Εκμάθησης Περιεχομένου και Γλώσσας» (CLIL) και γ) στα οφέλη και τα πλεονεκτήματα που αποκομίζουν οι μαθητές με τη χρήση αυτής της μεθόδου από τα σχολεία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα γενικότερα.

2.1 Βασικές αρχές της μεθόδου CLIL

Με την απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εισαγωγή της ξένης γλώσσας στα εκπαιδευτικά ιδρύματα των κρατών-μελών από την προσχολική ηλικία των παιδιών, αυτόματα προκύπτει το εύλογο ερώτημα όλων σχετικά με τις εκπαιδευτικές μεθόδους που πρέπει να υιοθετηθούν, ώστε αυτό να γίνει αβίαστα και αποτελεσματικά. Οι εκπαιδευτικοί των εκάστοτε κρατών-μελών πρέπει να επιμορφωθούν κατάλληλα, ώστε να είναι ικανοί να εφαρμόσουν πρωτότυπους και καινοτόμους τρόπους διδασκαλίας, που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της νέας πραγματικότητας που γεννάται στα «νέα σχολεία» και τις ανάγκες και απαιτήσεις των παιδιών για μάθηση (Hillyard, 2011).

Καθότι με την εισαγωγή των ξένων γλωσσών στα προσχολικά ιδρύματα της χώρας, επιδιώκεται κυρίως η διαμόρφωση χαρακτήρων αλλά και η «ενίσχυση της καλής επικοινωνίας» μεταξύ των λαών με ό, τι αυτό συνεπάγεται (αποδοχή, αλληλοσεβασμός, αλληλοκατανόηση), απαραίτητη είναι η υιοθέτηση μιας μεθόδου διδασκαλίας που θα ξεφεύγει από τις παραδοσιακές και θα ανταποκρίνεται στο μέγιστο βαθμό στους στόχους που έχουν τεθεί. Ωστόσο, αρκετές ήταν οι μέθοδοι που αρχικά υιοθετήθηκαν, στην προσπάθεια αναζήτησης της πιο αποτελεσματικής που θα ανταποκρινόταν στο μέγιστο δυνατό βαθμό στους στόχους που είχαν αρχικά τεθεί. Η πιο διαδεδομένη μέθοδος διδασκαλίας στην Ευρώπη που επιλέγεται για τους σκοπούς αυτούς από το 2007 είναι η μέθοδος «Ολοκληρωμένης Εκμάθησης Περιεχομένου και Γλώσσας (CLIL)», μέσω της οποίας δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να γνωρίσουν ένα γνωστικό αντικείμενο μέσα από πολλές προοπτικές και, κυρίως, μέσα από μια άλλη γλώσσα (Dalton-Puffer, 2007).

Μέσω της μεθόδου CLIL, δίνεται κυρίως έμφαση στο περιεχόμενο της γνώσης, ενώ η ξένη γλώσσα (στην περίπτωση μας τα αγγλικά), χρησιμοποιείται ως «όχημα» που επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να διδάξουν οποιοδήποτε γνωστικό αντικείμενο του επίσημου Αναλυτικού Προγράμματος με τη βοήθεια μιας ξένης γλώσσας, χωρίς ωστόσο η τελευταία να διδάσκεται ως ξεχωριστό μάθημα. Η φύση της μεθόδου αυτής που την κάνει και ιδιαίτερα δημοφιλής επιτρέπει κάθε φορά στους εκπαιδευτικούς να εστιάζουν είτε στη γλώσσα-στόχο, είτε στο γνωστικό αντικείμενο, ανάλογα με τις ανάγκες του μαθήματος και τις δυνατότητες των παιδιών (Coyle, 2008).

2.1.1 Επικράτηση της μεθόδου CLIL – Η υπεροχή της συγκριτικά με παλαιότερες μεθόδους διδασκαλίας

Παράλληλα με τις ανάγκες εκμάθησης μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας από τα παιδιά στα πλαίσια των σχολείων και των γενικότερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, γεννήθηκε και η ανάγκη υιοθέτησης μιας αποτελεσματικής μεθόδου διδασκαλίας, η οποία θα οδηγούσε με όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικό τρόπο, στην ουσιαστική εκμάθηση της ξένης γλώσσας - στόχου, αλλά και στην γενικότερη κατάκτηση των στόχων που είχαν τεθεί και αφορούσαν την ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών.

Η πρώτη μέθοδος διδασκαλίας που εφαρμόστηκε έδινε έμφαση στην εκμάθηση γραμματικών κανόνων με την ακριβή μετάφραση από τη μητρική γλώσσα στην ξένη και την αποστήθιση από την πλευρά των μαθητών, η οποία γρήγορα εγκαταλείφθηκε, μιας και έδινε έμφαση μόνο στο γραπτό κομμάτι της γλώσσας (Porceli, 1994). Η επόμενη μέθοδος, γνωστή ως οπτικοακουστική μέθοδος, συνεχίζει να δίνει έμφαση στο γραμματικό κομμάτι της γλώσσας, εμπλέκοντας ταυτόχρονα οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα (Pichiassi, 1999). Ωστόσο, και αυτή η μέθοδος διδασκαλίας, γρήγορα εγκαταλείφθηκε, μιας και ο αυτοσκοπός της ήταν κυρίως η εκμάθηση των γραμματικών φαινομένων, παραγκωνίζοντας την σπουδαιότητα των ουσιαστικότερων στόχων που είχαν τεθεί.

Οι επόμενες μέθοδοι διδασκαλίας που ακολούθησαν, ήταν εντελώς αντίθετες από τις δύο προηγούμενες και, μάλιστα, μπορούμε να πούμε πως έφταναν στο άλλο άκρο, μιας και παραγκωνίζαν τελείως τη διδασκαλία της γραμματικής. Αυτό, αποτέλεσε βασικό μειονέκτημά τους, γι' αυτό και γρήγορα εγκαταλείφθηκαν, αφού η εκμάθηση στοιχειωδών κανόνων γραμματικής είναι σημαντική, τόσο για την αποτελεσματική

εκμάθηση της γλώσσας, όσο και για την γενικότερη επικοινωνία και έκφραση των ανθρώπων (Δαμανάκης, 2005).

Οι έρευνες που ακολούθησαν (Halliday, 1978; Hymes, 1972) έδειξαν ότι η ουσιαστική και αποτελεσματική ταυτόχρονα εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας, μπορεί να γίνει μόνο όταν αυτή διδάσκεται σε πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας και όχι στα πλαίσια της σχολικής τάξης (Πασσαλής & Παπαχρήστου, 2001). Έτσι, οι επόμενες μέθοδοι διδασκαλίας που υιοθετήθηκαν προσπάθησαν να συνδυάσουν τις πραγματικές συνθήκες, τον καθημερινό με τον ακαδημαϊκό λόγο, με πιο διαδεδομένη τη *Μέθοδο Διδασκαλίας της Γλώσσας με Βάση το Περιεχόμενο - Content-Based Instruction*. Η μέθοδος αυτή έδινε ιδιαίτερη βαρύτητα στη διδασκαλία της γλώσσας και το περιεχόμενο των γνωστικών αντικειμένων του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών, απλώς εξυπηρετούσε τον σκοπό αυτό (Ζάγκα, 2007, 2009). Όμως, τα αποτελέσματα από την εφαρμογή αυτής της μεθόδου διδασκαλίας έδειξαν ότι και μεν είχε θετικές επιπτώσεις στη γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών, ωστόσο η βαθύτερη γνώση των γνωστικών αντικειμένων δεν μπορούσε να αποκτηθεί, μη ικανοποιώντας έτσι τις βαθύτερες ανάγκες τους (Short, 1994).

Έτσι και η μέθοδος αυτή σύντομα εγκαταλείφθηκε, ενώ οι έρευνες στράφηκαν στην αναζήτηση μιας αποτελεσματικής μεθόδου διδασκαλίας που να εστιάζει ταυτόχρονα στην εκμάθηση της γλώσσας, αλλά και στο περιεχόμενο. Η μέθοδος αυτή, η οποία εφαρμόζεται από χώρες της Ευρώπης από το 2007 έως και σήμερα, είναι γνωστή ως *Ολοκληρωμένη Εκμάθηση Περιεχομένου και Γλώσσας- Content and Language Integrated Language (CLIL)* και έχει ως στόχο τη συνδυαστική διδασκαλία γλώσσας και γνωστικού αντικειμένου. Έτσι, η ξένη γλώσσα-στόχος χρησιμοποιείται κυρίως ως εργαλείο για την εκμάθηση ενός μαθήματος (πχ. Ιστορίας, Γεωγραφίας κλπ.), ενώ ο στόχος εστιάζει τόσο στη γλωσσική κατάκτηση από μέρους των μαθητών, όσο και στην κατανόηση και κατάκτηση του περιεχομένου του γνωστικού αντικειμένου (Ζάγκα, 2007, 2009).

2.1.2 Βασικά Χαρακτηριστικά της Μεθόδου CLIL

Το γεγονός ότι η μέθοδος CLIL από το 2007 έως σήμερα είναι η πιο διαδεδομένη μέθοδος διδασκαλίας για την εισαγωγή της ξένης γλώσσας στα εκπαιδευτικά ιδρύματα των χωρών και δη για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα προσχολικής ηλικίας, εύλογα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι αποτελεί μια αποτελεσματική μέθοδο εκμάθησης

της ξένης γλώσσας, ενώ ταυτόχρονα ανταποκρίνεται στο μέγιστο και στους στόχους που έχουν τεθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή³.

Η μέθοδος CLIL έχει διπλό χαρακτήρα, καθώς εστιάζει α) στη γνώση και κατανόηση ενός γνωστικού αντικειμένου, μέρους του Αναλυτικού Προγράμματος (όπως Γεωγραφία, Ιστορία, Γλώσσα κλπ.) και β) στην εκμάθηση ξένων γλωσσών με τρόπο αβίαστο και φυσικό, κάτι που καθιστά τη μέθοδο αυτή αποδοτική. Το γεγονός αυτό παρακινεί τα παιδιά ώστε να εμπλακούν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία, δίνοντάς τους κίνητρα για ουσιαστική και αποτελεσματική μάθηση (Dalton-Puffer and Smit, 2007). Έτσι, οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να εμπλέκονται ενεργά αλλά και να συμμετέχουν σε ένα πλούσιο από ερεθίσματα περιβάλλον μάθησης, μέσα στο οποίο μπορούν να εμπλουτίσουν όχι μόνο τις γνώσεις τους αλλά και να διαμορφώσουν το χαρακτήρα και τη συμπεριφορά τους.

Η φυσική και ταυτόχρονα η επαναληπτική έκθεση των παιδιών στη ξένη γλώσσα που επιδιώκεται να κατακτήσουν, επιτρέπει τη διδασκαλία αντικειμένων υψηλών απαιτήσεων που είναι δύσκολο αν όχι αδύνατον να κατακτηθούν με άλλες μεθόδους διδασκαλίας. Παράλληλα, η έκθεση αυτή έχει θετικές συνέπειες και επηρεάζει θετικά την ολόπλευρη ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών, κάτι που είναι καθοριστικό και για την μετέπειτα πρόοδό τους (Troncale, 2002). Άλλωστε, σύμφωνα με την «Γνωστική Ανάπτυξη» του Vygotsky (Vygotsky, 1978) κάθε παιδί μαθαίνει καθημερινά μέσα από το περιβάλλον του και τις επαναληπτικές αλληλεπιδράσεις του με τους άλλους. Η μάθηση αυτή, επεκτείνεται από τις συμβολικές αναπαραστάσεις της κουλτούρας μέσω της γλώσσας, των τραγουδιών, των ιστοριών κλπ., κάτι που συμβαίνει και με τη μέθοδο CLIL. Έτσι, το παιδί γίνεται ικανό να στοχάζεται κατά τη διάρκεια των αλληλεπιδράσεων και των δραστηριοτήτων.

2.1.3 Οφέλη και Πλεονεκτήματα της Μεθόδου CLIL

Με την απόφαση της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας στην προσχολική ηλικία, τα οφέλη που επιδιώκεται να αποκτήσουν τα μικρά παιδιά είναι πάρα πολλά. Μέσα από ένα ειδικά διαμορφωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα και μέσω της καινοτόμου μεθόδου CLIL, οι μικροί μαθητές προετοιμάζονται ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις ανάγκες και τις απαιτήσεις της κοινωνίας, ως αυριανοί πολίτες. Οι πρακτικές που υιοθετούνται από τους εκπαιδευτικούς που εφαρμόζουν τη μέθοδο

---

³Η πρόωθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας: Σχέδιο Δράσης 2004 – 2006, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0449:FIN:EL:PDF>,

CLIL, στοχεύουν στη διαμόρφωση χαρακτήρων και ανθρώπων με υψηλό αίσθημα αλληλοσεβασμού, αλληλοκατανόησης και αποδοχής απέναντι σε οτιδήποτε διαφορετικό (ΟΚΠΕ - Ομοσπονδία Καθηγητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης).

Η κατανόηση και η αποτελεσματική επικοινωνία είναι βασικοί στόχοι που επιδιώκεται να κατακτηθούν μέσω της μεθόδου αυτής, χωρίς ωστόσο να είναι βασικός στόχος η απόκτηση κανόνων γραμματισμού. Η γλωσσική επάρκεια των μαθητών κατακτάται σταδιακά μέσα από δραστηριότητες, οι οποίες αυξάνουν το ενδιαφέρον και τα κίνητρα των μαθητών για μάθηση, χωρίς ωστόσο να δημιουργούνται αισθήματα άγχους (Dalton-Puffer and Smit, 2007).

Το γεγονός ότι μια «άλλη γλώσσα» χρησιμοποιείται για τη διδασκαλία περιεχομένου και γλώσσας σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός δεν εστιάζει μόνο στη διδασκαλία της γλώσσας, όπως γίνεται σε άλλα μαθήματα, ούτε μόνο στο περιεχόμενο, αλλά μετατοπίζει την προσοχή του είτε στη γλώσσα είτε στο περιεχόμενο, ανάλογα με τις ανάγκες των παιδιών κάθε φορά (Coyle, 2008). Έτσι, σταδιακά τα παιδιά αρχίζουν να κατακτούν αρχικά τον προφορικό λόγο της ξένης γλώσσας, τον οποίο χρησιμοποιούν αβίαστα και φυσικά για διάδραση για επικοινωνία, βελτιώνοντας την επάρκειά τους στην ξένη γλώσσα και αποκτώντας ταυτόχρονα κίνητρα για μάθηση για όλους τους τομείς μάθησης (Mattheoudakis et. al., 2014).

3. ΤΠΕ και Εκπαίδευση

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη αναφορά στην εισαγωγή των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση, στη χρησιμότητα και αναγκαιότητά τους, καθώς και α) στις προϋποθέσεις που καθορίζουν την επιτυχή ενσωμάτωσή τους στη εκπαίδευση, β) στα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα που επιφέρουν στην εκπαίδευση και εξέλιξη των μαθητών και γ) στη διδασκαλία αγγλικής γλώσσας μέσω ΤΠΕ.

3.1 Εισαγωγή των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση

Με την ραγδαία αύξηση της τεχνολογίας και την εξάπλωσή της σε όλους σχεδόν τους τομείς της καθημερινότητάς μας, η εκπαίδευση δε θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη. Το γεγονός ότι μέσω της ανάπτυξης της τεχνολογίας και της εφαρμογής της σε πολλούς κλάδους ενισχύεται η οικονομική κατάσταση κάθε κράτους, επηρέασε όλα τα οικονομικά ανεπτυγμένα κράτη ανά τον κόσμο που επιχείρησαν να την εισάγουν σε όλα τα εκπαιδευτικά τους ιδρύματα (Σχορετσανίτου & Βεκύρη, 2010). Τα κράτη αυτά μελετούν διεξοδικά όλες τις μεταρρυθμιστικές αποφάσεις και τους ανασχηματισμούς της εκπαιδευτικής διαδικασίας, καθώς και τις εκπαιδευτικές μεθόδους που ακολούθησαν οι εκπαιδευτικοί, ενώ πλήθος ερευνών ξεκινούν για τη διερεύνηση των επιδράσεων που έχει η τεχνολογία στην εκπαίδευση, αλλά και των παραγόντων που προϋποθέτουν την επιτυχή ενσωμάτωσή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία (Βαγγελάτος κ.ά., 2011).

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν είναι κυρίως θετικά, με αποτέλεσμα η Πληροφορική και οι Νέες Τεχνολογίες να εισάγονται στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών όλων των βαθμίδων, με τους μαθητές κάθε ηλικίας να απολαμβάνουν τις υπηρεσίες τους. Έτσι, σταδιακά η εκπαίδευση αποκτά άλλη μορφή, πιο «ανθρώπινη» ίσως, καθώς πλέον μπορεί να απευθύνεται σε όλους τους μαθητές ανεξαιρέτως με διαφορετικούς τρόπους, δίνοντάς τους εφόδια σημαντικά για την προσωπική εξέλιξή τους και την πορεία τους μέσα στην κοινωνία. Παράλληλα, η εκπαιδευτική διαδικασία γίνεται πιο ευχάριστη και διασκεδαστική, δίνοντας κίνητρα στα παιδιά για ενεργητική συμμετοχή και αυτόνομη μάθηση, προσαρμοσμένη στους δικούς τους ρυθμούς και ανάγκες (Γιαβρίμης κ.ά., 2010).

3.1.1 Προϋποθέσεις που καθορίζουν την επιτυχή ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Ο κυρίαρχος ρόλος των ΤΠΕ στην παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες επηρεάζει διάφορους σημαντικούς τομείς της καθημερινότητας των ανθρώπων, στην εκπαίδευση, την οικονομία αλλά και την αγορά εργασίας. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη λήψη μέτρων και διάφορων μεταρρυθμίσεων από τη μεριά των κυβερνήσεων, προκειμένου να μπορέσουν να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις και τα νέα δεδομένα που δημιουργούνται με την εισαγωγή της τεχνολογίας στην καθημερινότητά μας. Σημαντική και βασική αλλαγή θεωρείται η δομή ολόκληρου του εκπαιδευτικού συστήματος, του περιεχομένου και των εκάστοτε στόχων που θέτει, έτσι ώστε να είναι εφικτή αλλά και αποτελεσματική η ανταπόκρισή του: α) στις νέες ανάγκες και απαιτήσεις του ανθρώπου και β) στις απαιτήσεις και προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας (Γιαβρίμης κ.ά., 2010; Νικολοπούλου, 2009).

Απαραίτητη προϋπόθεση της εισαγωγής των νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση είναι η αλλαγή του τρόπου οικοδόμησης της γνώσης, δηλαδή των εκπαιδευτικών μεθόδων και στρατηγικών που εφαρμόζονται στα σύγχρονα σχολεία της νέας εποχής, ώστε αυτός να προσανατολιστεί κυρίως στην ενεργό γνωστική συμμετοχή όλων των μαθητών ανεξαιρέτως. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, τα ατομικά και κοινωνικά τους χαρακτηριστικά, οι ιδιαιτερότητες, οι ικανότητες ή οι αδυναμίες τους, προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στο μέγιστο βαθμό και να αποκομίσουν όλα τα οφέλη που επιδιώκονται με την εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση (Βαγγελάτος, κ.ά., 2011; Γιαβρίμης κ.ά., 2010).

Ωστόσο, οι στάσεις και οι απόψεις των εκπαιδευτικών απέναντι στη νέα αυτή πραγματικότητα, οι οποίες πολλές φορές είναι συνάρτηση της εμπειρίας τους, μπορούν να επηρεάσουν είτε θετικά είτε αρνητικά τη μάθηση των μαθητών μέσω ΤΠΕ. Αυτό γιατί οι εκπαιδευτικοί μερικές φορές, μη έχοντας την κατάλληλη εμπειρία, γνώση και επιμόρφωση σχετικά με τους τρόπους χρήσεις των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, είτε διστάζουν είτε αδυνατούν κιόλας να τις εφαρμόσουν αποτελεσματικά μέσα στην τάξη. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, όμως, την αρνητική επίδρασή τους όσον αφορά τη μάθηση και εξέλιξη των μαθητών τους. Γι' αυτό βασική προϋπόθεση της ανάπτυξης θετικής στάσης απέναντι στις ΤΠΕ και την

μάθηση και εξέλιξη όλων των μαθητών ανεξαιρέτως, είναι η κατάλληλη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ώστε να μη διστάζουν να αξιοποιήσουν όλες τις δυνατότητες που οι Νέες Τεχνολογίες προσφέρουν στους μικρούς (και όχι μόνο) μαθητές (Βαγγελάτος κ.ά., 2011; Γιαβρίμης κ.ά., 2010; Νικολοπούλου, 2009).

3.1.2 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της χρήσης των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση

Η μεγάλη εξάπλωση της τεχνολογίας και η εισαγωγή της σε όλους τους τομείς της καθημερινότητας των ανθρώπων, καθιστούν τις ΤΠΕ σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι του εκπαιδευτικού συστήματος και της εκπαιδευτικής διαδικασίας, προκειμένου να διαμορφωθούν οι πολίτες που θα μπορέσουν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις νέες συνθήκες και ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας. Απαραίτητη προϋπόθεση, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, είναι η αναδιαμόρφωση ολόκληρου του εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά και η κατάλληλη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων και η στήριξή τους με την παροχή του κατάλληλου εξοπλισμού, προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό και να «εφοδιάσουν» με τις κατάλληλες γνώσεις τους μαθητές τους.

Τα οφέλη της εκπαίδευσης των μαθητών μέσω ΤΠΕ είναι πάρα πολλά, τόσο για την πορεία της μάθησης όσο και για την πορεία της ζωής των μαθητών. Οι ΤΠΕ προσφέρουν την ευκαιρία της αυτόνομης και αυτορρυθμιζόμενης μάθησης των μαθητών, ανάλογα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους κάθε φορά. Επίσης, δίνουν κίνητρα στα παιδιά για μάθηση και ενεργή εμπλοκή στην εκπαιδευτική διαδικασία, αφού κάνουν το μάθημα ευχάριστο και δημιουργικό, ενώ παράλληλα θα μπορέσουν να αναπτύξουν κριτική σκέψη. Επιτρέπουν στα παιδιά να παίρνουν πρωτοβουλίες και αποφάσεις, ενώ μέσα από ένα χαρούμενο περιβάλλον είτε παιχνιδιού είτε δραστηριοτήτων γενικότερα, τα παιδιά μπορούν να μάθουν πολλά περισσότερα συγκριτικά με την εκπαίδευση που παρέχεται χωρίς τη χρήση ΤΠΕ (Γιαβρίμης, κ.ά., 2010; Νικολοπούλου, 2009).

Ωστόσο, εάν η χρήση των ΤΠΕ δεν γίνει με τον σωστό και κατάλληλο τρόπο από την πλευρά των εκπαιδευτικών και των μαθητών, μπορεί να έχει τελείως αντίθετα αποτελέσματα και να επιφέρει περισσότερο αρνητικές συνέπειες στη μάθηση των παιδιών. Αυτό γιατί εάν αντιμετωπιστεί απλώς ως αυτοτελές αντικείμενο ή ως ένα

προσάρτημα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, με μηδαμινή ή μηδενική ανάδειξη των δυνατοτήτων που μπορεί να προσφέρει στην εκπαίδευση των μαθητών, τότε δεν θα έχει σχεδόν κανένα θετικό αντίκτυπο στη μάθηση των παιδιών. Αντίθετα, θα λειτουργήσει μόνο ως ένα ψυχαγωγικό κομμάτι, που αν και πάλι δεν μπουν τα κατάλληλα όρια και δεν γίνουν οι κατάλληλοι χειρισμοί, θα επηρεάσει αρνητικά την εξέλιξη και κοινωνικοποίηση των μαθητών (Γιαβρίμης κ.ά., 2010).

3.1.3 ΤΠΕ και διδασκαλία αγγλικής γλώσσας

Θέτοντας ως κύριο στόχο της σύγχρονης εκπαίδευσης τη διαμόρφωση μαθητών με δεξιότητες και ικανότητες, τέτοιες που θα τους επιτρέπουν να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις αυξημένες ανάγκες και απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας, η εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι επιτακτική και αναγκαία. Μέσω αυτών τους δίνεται η δυνατότητα να αποκτήσουν με τρόπο αβίαστο και σχεδόν φυσικό νέες γνώσεις και δυνατότητες, όπως είναι και η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας, μια ανάγκη που μέσα από τις συχνές μετακινήσεις πληθυσμών και της παγκοσμιοποίησης, θεωρείται αναγκαίο προσόν των σύγχρονων πολιτών.

Ο σχεδιασμός των μαθημάτων με τη βοήθεια ΤΠΕ δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να διαμορφώσουν ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον ευχάριστο και δημιουργικό, που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, δίνοντάς τους περισσότερα κίνητρα για μάθηση. Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά θα μπορέσουν να εμπλακούν ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία και μέσω της αυτορρυθμιζόμενης μάθησης, να μάθουν με τον δικό τους ρυθμό και τις δικές τους ανάγκες (Γιαβρίμης κ.ά., 2010).

Με τη συνεχή έκθεση των μαθητών προσχολικής ηλικίας στην αγγλική γλώσσα και την επανάληψη, θα μπορέσουν με τρόπο φυσικό και διασκεδαστικό να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους και να ενισχύσουν την επάρκειά τους στη ξένη γλώσσα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί σε μεγαλύτερο βαθμό μέσα από την υιοθέτηση και εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας, όπως είναι ο σχεδιασμός δραστηριοτήτων ή/και παιχνιδιών με τη βοήθεια των ΤΠΕ. Η χρήση μεθόδων διδασκαλίας αυτού του είδους που είναι πρωτότυποι και δημιουργικοί για τα μικρά παιδιά, προσελκύουν το ενδιαφέρον τους και αυξάνουν την επιθυμία τους για ενεργή συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία, αποκομίζοντας έτσι στο μέγιστο βαθμό όλα τα οφέλη της τεχνολογίας, αλλά και κατακτώντας το σύνολο των στόχων που

έχουν τεθεί από τους εκπαιδευτικούς για την εκμάθηση των αγγλικών (Bratitsis, 2016; Anderson et. al., 2008).

Έρευνες που έχουν γίνει κατά καιρούς για την προσπάθεια διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας μέσω ΤΠΕ (Bratitsis, 2016; Dourda et. Al., 2014; Thang et al., 2014; Dourda et al., 2013) αποδεικνύουν πως συγκριτικά με συμβατικά μαθήματα που έχουν σχεδιαστεί με παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας, τα παιδιά που έχουν διδαχθεί μέσω ΤΠΕ έχουν κατακτήσει σε πολύ καλύτερο σημείο την αγγλική γλώσσα. Αυτό γιατί το ενδιαφέρον τους για μάθηση μέσω του παιχνιδιού έμεινε αμείωτο, ενώ η μάθηση έγινε με τρόπο αβίαστο και φυσικό, χωρίς ουσιαστικά να κατανοήσουν οι μαθητές τους τρόπους που έγινε. Η χρήση τέτοιων εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας, έχει θετικό αντίκτυπο στη μάθηση όλων των μαθητών και ειδικότερα αυτών προσχολικής ηλικίας, καθώς τους δίνουν συνεχώς κίνητρα για μάθηση. Επίσης, μέσω των μεθόδων αυτών αυξάνεται η ακουστική ικανότητα των παιδιών, ενώ αποκτούν υψηλές μαθησιακές και γνωστικές δεξιότητες (Anderson et. al., 2008), οι οποίες θα βοηθήσουν την πρόοδο και εξέλιξή τους και σε άλλους τομείς της εκπαίδευσης.

4. Η εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας μέσα από το ψηφιακό παραμύθι και τις εικονοϊστορίες

Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι η παρουσίαση και η ανάδειξη της σπουδαιότητας των παραμυθιών και των εικονοϊστοριών για τη μεταφορά μηνυμάτων στα παιδιά, αλλά και την εκμάθηση κανόνων, τρόπων συμπεριφοράς κλπ., ή/και την απόκτηση νέων γνώσεων με τρόπο φυσικό, αυθόρμητο και διασκεδαστικό. Έτσι, γίνεται α) μια σύντομη παρουσίαση του ρόλου του παραμυθιού στην εκπαίδευση, όπως και σε όσα αναφέρονται στο ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ του Νηπιαγωγείου γι' αυτό και β) περιγραφή του ψηφιακού παραμυθιού και πώς αυτό διευκολύνει την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

4.1 Ο ρόλος του παραμυθιού στην εκπαίδευση

Η σπουδαιότητα των παραμυθιών, αλλά και ο ρόλος τους στην ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών κάθε ηλικίας, γίνονται εύκολα αντιληπτοί αν αναλογιστεί κανείς πως στην πλειονότητά τους τα παιδιά μεγαλώνουν με αυτά, είτε ακούγοντάς τα από τους γονείς τους, είτε από τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους. Τα παραμύθια, αυτές οι μικρές ή λαϊκές αφηγήσεις, με το στοιχείο του φανταστικού ή του εξωπραγματικού πολλές φορές, κεντρίζουν το ενδιαφέρον και την προσοχή των μικρών παιδιών, περνώντας τους ταυτόχρονα μηνύματα αβίαστα, με τρόπο ευφάνταστο και δημιουργικό. Έτσι, μέσα από τα παραμύθια τα παιδιά διαμορφώνονται, εξελικτικά και συναισθηματικά, καθώς μέσα από αυτά είναι δυνατόν να αποκτήσουν τις βάσεις που θα καθορίσουν τόσο τη μάθηση και την εξέλιξή τους, όσο και τη διαμόρφωση του χαρακτήρα τους (Rahman, 2017).

Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο πως τα τελευταία χρόνια πλήθος ερευνών έχουν διεξαχθεί σχετικά με τη σπουδαιότητα των παραμυθιών και τον ρόλο τους στην ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών. Τα αποτελέσματά τους δείχνουν πως η συμβολή των παραμυθιών στη δημιουργία ανθρώπων κριτικά σκεπτόμενων είναι πολύ μεγάλη (Agosto, 2016; Abdel - Hack & Helwa, 2004), κάτι που ενισχύει ακόμα περισσότερο την άποψη για την εισαγωγή του παραμυθιού στην εκπαιδευτική διαδικασία, αφού η ανάπτυξη κριτικής σκέψης αποτελεί βασική δεξιότητα που πρέπει να αναπτυχθεί από τα παιδιά, σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ – ΑΠΣ.

Η κριτική σκέψη αλλά και η γλωσσική καλλιέργεια και ανάπτυξη επηρεάζονται και καθορίζονται μέσα από τα παραμύθια, δίνοντας πολλές ευκαιρίες στα παιδιά για έκφραση, αναστοχασμό, αλλά και παρουσιάζοντάς τους καινούριες λέξεις και λεξιλόγιο, αλλά και καινούρια νοήματα (Ντούλια, 2010). Γι' αυτό και υποστηρίζεται ότι το παραμύθι πρέπει να έχει πολύ σημαντική θέση μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς μπορεί τόσο να τη διαμορφώσει όσο και να την εμπλουτίσει, με τα παιδιά αλλά και τους εκπαιδευτικούς να απολαμβάνουν όλα τα οφέλη που αυτό προσφέρει (Ντοροπούλου, 2013).

Παράλληλα, τα παιδιά ακούγοντας ή λέγοντας τα παραμύθια ενισχύουν τη δημιουργικότητά τους, ενώ «ξεφεύγουν» για λίγο από τις εκπαιδευτικές υποχρεώσεις τους και την «αυστηρότητα» του ωρολογίου προγράμματος. Αυτό γιατί τα μηνύματα και οι παιδαγωγικοί στόχοι που επιδιώκεται να κατακτηθούν από τα παιδιά, δεν γίνονται με τους παραδοσιακούς τρόπους διδασκαλίας, αλλά μέσα από την αφήγηση ιστοριών και την εκτέλεση δραστηριοτήτων που απορρέουν από αυτά (Ντούλια, 2010).

Συνεπώς, όλοι αυτοί οι λόγοι δεν θα μπορούσαν να μην επηρεάσουν την εκπαίδευση και να μην εισάγουν το παραμύθι στο Πρόγραμμα Σπουδών των σχολείων και, κυρίως του Νηπιαγωγείου. Σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ του 2002, η αξιοποίηση των παραμυθιών μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία, μπορεί να αναδείξει τις ιδιαίτερες κλίσεις και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, καθώς τους δίνεται η δυνατότητα να εκφραστούν ελεύθερα, να επικοινωνήσουν με τους γύρω τους, να κατανοήσουν γεγονότα και καταστάσεις που δεν θα μπορούσαν να το κάνουν αποτελεσματικά με άλλους τρόπους, να διαμορφώσουν τη δική του αντίληψη και να αποκτήσουν νέες εμπειρίες, συναισθήματα και ιδέες.

4.2 Η εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας μέσα από το ψηφιακό παραμύθι και τις εικονοϊστορίες

Περνώντας στη σύγχρονη εποχή και αξιοποιώντας τις Νέες Τεχνολογίες, η παρουσίαση και αφήγηση των παραμυθιών στα σχολεία και δη στα Νηπιαγωγεία, δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη. Το ψηφιακό παραμύθι ή αλλιώς η ψηφιακή αφήγηση συνδυάζει την παραδοσιακή αφήγηση με τα σύγχρονα ψηφιακά μέσα: μέσα από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, το διαδίκτυο και τη χρήση διαφόρων

εκπαιδευτικών λογισμικών (Μεϊμάρης, 2013; Ξέστερνου, 2013), προσφέροντας στα παιδιά όλα εκείνα τα εκπαιδευτικά και εξελικτικά οφέλη που τους προσφέρει το παραμύθι με τον παραδοσιακό τρόπο αφήγησης κι ακόμα περισσότερα.

Οι εικονοϊστορίες, όπως και το ψηφιακό παραμύθι, μπορούν επίσης να παρουσιαστούν για δημιουργική αξιοποίηση στα μικρά παιδιά, συνδυάζοντας όλα εκείνα τα οφέλη που προσφέρουν τα ψηφιακά παραμύθια στην εκπαίδευση και εξέλιξη των παιδιών και κυρίως, στη διαμόρφωση θετικής στάσης απέναντι στις δραστηριότητες πρώτης ανάγνωσης. Ο διαδραστικός τους χαρακτήρας ενισχύει την ενεργή εμπλοκή όλων των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και την αυτοπεποίθησή τους, με τρόπο που τα βοηθάει να μάθουν περισσότερα, αξιοποιώντας ταυτόχρονα και όλα όσα ήδη ξέρουν. Έρευνες των τελευταίων χρόνων σχετικά με την επίδραση των παραμυθιών στην εκπαίδευση και την συμβολή τους στην πρόοδο κάθε μαθητή, καθώς και την ενεργή συμμετοχή του στην εκπαιδευτική διαδικασία, αποδεικνύουν πως καθότι η φύση τους είναι τέτοια, προσελκύουν το ενδιαφέρον των μαθητών και τους δίνουν κίνητρα για μάθηση, με τρόπο ευφάνταστο και σχεδόν φυσικό (Satriani, 2019; Huang, 2006).

Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στη εκπαίδευση προσελκύει το ενδιαφέρον των παιδιών σε πολύ μεγάλο βαθμό, ενώ τους προσφέρει κίνητρα αλλά και θετική διάθεση για ενεργή εμπλοκή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παράλληλα, τους προσφέρει πολύ περισσότερες δυνατότητες συγκριτικά με τις παραδοσιακές μεθόδους αφήγησης παραμυθιών, καθώς η αξιοποίηση των ψηφιακών πολυμέσων ενισχύει την αυτορρυθμιζόμενη μάθηση αλλά και την ενεργή εμπλοκή όλων των μαθητών ανεξαρτέτως (Bratitsis & Ziannas, 2016), κάνοντας πράξη το όραμα της δημιουργίας ενός σχολείου για όλους τους μαθητές, χωρίς περιορισμούς και διακρίσεις (Στασινός 2016).

Όσον αφορά την εισαγωγή και εκμάθηση των αγγλικών στην προσχολική εκπαίδευση, η αξιοποίηση της ψηφιακής αφήγησης του παραμυθιού και των εικονοϊστοριών, κυρίως θετικά οφέλη έχει στη μάθηση και εξέλιξη των μαθητών. Προσελκύοντας το ενδιαφέρον τους και ενισχύοντας τα κίνητρά τους για μάθηση, η αξιοποίηση της ψηφιακής αφήγησης αλλά και των εικονοϊστοριών αναδεικνύονται ως αποτελεσματικοί μέθοδοι εισαγωγής και εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο, καθώς αξιοποιώντας όλα τα οφέλη και πλεονεκτήματά τους, προσφέρουν ένα πλούσιο περιβάλλον μάθησης σε όλους τους μαθητές που ενθαρρύνει την ενεργή εμπλοκή τους και την αυτορρυθμιζόμενη μάθησή τους.

1. Σχεδίαση και ανάπτυξη εκπαιδευτικού λογισμικού

Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι η παρουσίαση του εκπαιδευτικού λογισμικού που αξιοποιήθηκε για τον σχεδιασμό του διαδικτυακού μαθήματος που αφορά τη διδασκαλία των αγγλικών σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, με τρόπο ευφάνταστο και δημιουργικό, η οποία ανταποκρίνεται στις νέες συνθήκες που απαιτεί η σύγχρονη εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα, μέσα από την τεχνολογία. Παράλληλα, γίνεται και μια λεπτομερή ανάλυση των βημάτων που ακολουθήθηκαν, για την σχεδίαση και ανάπτυξη του εκπαιδευτικού λογισμικού, με τρόπο τέτοιο ώστε να εξυπηρετεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό το σκοπό για το οποίο σχεδιάστηκε. Για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου λογισμικού αξιοποιήθηκε κυρίως το μοντέλο ADDIE (Analysis, Design, Development, Implementation, Evaluation), οι φάσεις και τα βήματα του οποίου παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω.

1.1 Ο Ρόλος του Εκπαιδευτικού Λογισμικού στη Σύγχρονη Εκπαίδευση

Η δομή και ο τρόπος διεξαγωγής της σύγχρονης εκπαίδευσης του 21^{ου} αιώνα έχει αλλάξει σε μεγάλο βαθμό, σχεδόν ριζικά, με την ανάπτυξη της Πληροφορικής και της Τεχνολογίας, αλλά και με την εισαγωγή των ΤΠΕ στο χώρο της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Η μεταβολή της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αλλά και η μετατροπή των στόχων και επιδιώξεών της είναι πλέον επιτακτική ανάγκη, προκειμένου τα σχολικά περιβάλλοντα να διαμορφώσουν και να «εκπαιδεύσουν» τους πολίτες του μέλλοντος, οι οποίοι καλούνται να ζήσουν σε μια πολυπολιτισμική και τεχνολογικά υποστηριζόμενη- εξαρτώμενη κοινωνία (Ράπτης & Ράπτη, 2006).

Η αξιοποίηση των εκπαιδευτικών λογισμικών από τους εκπαιδευτικούς και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορεί να μετατρέψει τα περιβάλλοντα μάθησης σε δημιουργικά, ευφάνταστα και χαρούμενα μέσα διεξαγωγής και απόκτησης της γνώσης, με τρόπο αυθόρμητο και αβίαστο από τα ίδια τα παιδιά (Κόμης & Μικρόπουλος, 2001). Η εξοικείωσή τους με την τεχνολογία είναι καθοριστικής σημασίας για την αποτελεσματικότητα των σκοπών που εξυπηρετούν τα εκπαιδευτικά λογισμικά, καθώς μέσα από παιχνίδι, τα παιδιά σχεδόν μόνα τους μπορούν να κατακτήσουν αποτελεσματικά τη νέα γνώση που επιδιώκεται.

Καθοριστικής σημασίας για την αξιοποίηση και την εισαγωγή των εκπαιδευτικών λογισμικών στην εκπαίδευση, αποτελεί το γεγονός ότι αυτά μπορούν να τα χειριστούν οι εκπαιδευτικοί με καλές γνώσεις χειρισμού Ηλεκτρονικού Υπολογιστή, εύκολα, γρήγορα κι απλά. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι απαραίτητο η χρήση τους να γίνεται από εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό στον τομέα της πληροφορικής, αλλά από όλους τους εκπαιδευτικούς γενικής-ειδικής παιδείας. Το γεγονός αυτό είναι σημαντικό, καθώς οποιοσδήποτε (εκπαιδευτικός) θέλει, μπορεί να σχεδιάσει γρήγορα και απλά ένα εκπαιδευτικό-διδασκτικό περιβάλλον σε ένα από τα τόσα είδη εκπαιδευτικά λογισμικά, για να ενισχύσει ή/και να υποστηρίξει την μάθηση των μαθητών του.

Άλλωστε, ο ορισμός της έννοιας «Εκπαιδευτικό Λογισμικό» αντικατοπτρίζει με ακρίβεια αυτό τον σκοπό, καθώς και τη λειτουργικότητα και ευχρηστία του από το σύνολο των εκπαιδευτικών των τάξεων, προς τη διευκόλυνση των μαθητών τους αλλά και τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Αυτό γιατί, σύμφωνα με τον Μικρόπουλο (2000), *«εκπαιδευτικό λογισμικό, σύμφωνα με την αυστηρή έννοια του όρου, θεωρείται το λογισμικό που εμπεριέχει διδακτικούς στόχους, ολοκληρωμένα σενάρια, αλληγορίες με παιδαγωγική σημασία και κυρίως επιφέρει συγκεκριμένα διδακτικά και μαθησιακά αποτελέσματα»*. Με άλλα λόγια, πρόκειται για ένα προϊόν τεχνολογίας, που έχει σχεδιαστεί με άμεσο στόχο την ένταξή του στην εκπαιδευτική διαδικασία, αξιοποιώντας συγκεκριμένη παιδαγωγική φιλοσοφία και εκπαιδευτική στρατηγική. Επομένως, η πλειονότητα των εκπαιδευτικών λογισμικών μπορεί εύκολα να αξιοποιηθεί από όλους τους εκπαιδευτικούς, χωρίς απαραίτητα κάποια εξειδίκευση, οι οποίοι θέλουν να προσφέρουν στους μαθητές τους ένα πλούσιο, ευχάριστο, αλλά και αποτελεσματικό περιβάλλον μάθησης.

1.1.1 Ανάπτυξη Εκπαιδευτικού Λογισμικού- Μοντέλο ADDIE

Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας και την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού λογισμικού που αξιοποιήθηκε, χρησιμοποιήθηκε το μοντέλο ADDIE⁴. Πρόκειται για το πιο γνωστό μοντέλο διδακτικού σχεδιασμού, το οποίο αποτελείται από πέντε φάσεις:

- α) την φάση της Ανάλυσης (Analyze)
- β) την φάση του Σχεδιασμού (Design)

---

⁴ <https://educationaltechnology.net/the-addie-model-instructional-design/>

- γ) την φάση της Ανάπτυξης (Development)
- δ) την φάση της Υλοποίησης- Εφαρμογής (Implementation) και
- ε) την φάση της Αξιολόγησης (Evaluation).

Το μοντέλο αυτό, πέρα από μια διαδικασία σχεδιασμού και ανάπτυξης αποτελεί κι έναν οδηγό σκέψης και οργάνωσης, που «κατευθύνει» τα βήματα του σχεδιασμού ενός εκπαιδευτικού λογισμικού, ώστε αυτό να ανταποκρίνεται στο μέγιστο δυνατό βαθμό στις ανάγκες και τις απαιτήσεις τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών για μάθηση και δημιουργία⁵⁶.

1.1.1.1. Ανάλυση (Analyze)

Στην φάση της ανάλυσης, γίνεται αρχικά ο ακριβής καθορισμός του προβλήματος-θέματος, για το οποίο σχεδιάζεται το εκάστοτε εκπαιδευτικό λογισμικό. Έπειτα, καθορίζονται οι διδακτικοί στόχοι, ενώ αναγνωρίζεται το μαθησιακό περιβάλλον αλλά και οι προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών στους οποίους απευθύνεται. Ορισμένες ενδεικτικές ερωτήσεις-οδηγοί σχεδιασμού του εκπαιδευτικού λογισμικού στη φάση αυτή είναι:

- α) Ποιοι είναι οι μαθητές στους οποίους απευθύνεται; Ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους;
- β) Ποιο είναι το αποτέλεσμα της διαδικασίας;
- γ) Ποιοι μαθησιακοί περιορισμοί υφίστανται;
- δ) Ποιες είναι οι δυνατές προσεγγίσεις προσφοράς της διδακτικής παρέμβασης;
- ε) Ποιες παιδαγωγικές- μαθησιακές θεωρίες αξιοποιούνται και πώς αυτές διαμορφώνουν τη διδακτική παρέμβαση;
- στ) Τι χρονικοί περιορισμοί υπάρχουν για την ολοκλήρωση του έργου; κλπ.

1.1.1.2. Σχεδιασμός (Design)

Η φάση του σχεδιασμού σχετίζεται με μαθησιακούς στόχους, εργαλεία αξιολόγησης, ασκήσεις, περιεχόμενο, ανάλυση αντικειμένου, σχεδιασμού και επιλογής πολυμεσικών υλικών. Ταυτόχρονα, η διαδικασία σχεδιασμού πρέπει να είναι *συστηματική*, να ακολουθεί δηλαδή μια λογική εξακολουθητική μεθοδολογική

---

⁵ <http://raleighway.com/addie/>

⁶ <http://hlwiki.slais.ubc.ca/index.php/File:Addie.gif>

προσέγγιση και *αυστηρά καθορισμένη*, καθώς κάθε στοιχείο του πλάνου σχεδιασμού πρέπει να εκτελείται με προσοχή στη λεπτομέρεια.

1.1.1.3. Ανάπτυξη (Development)

Η επόμενη φάση, η φάση της Ανάπτυξης, δημιουργεί και συνενώνει όλα τα στοιχεία που έχουν αναπτυχθεί στην προηγούμενη φάση, τη φάση του σχεδιασμού. Στο σημείο αυτό χρησιμοποιούνται διάφορα εργαλεία, όπως σενάρια χρήσης και πρωτότυπα οθονών, ενώ αναπτύσσονται και αξιοποιούνται οι σχετικές τεχνολογίες. Παράλληλα, γίνονται οι απαραίτητες μορφοποιήσεις και τροποποιήσεις του σχεδιασμού που απαιτούνται για την μέγιστη ανταπόκριση του εκπαιδευτικού λογισμικού στους στόχους που έχουν τεθεί.

1.1.1.4. Υλοποίηση- Εφαρμογή (Implementation)

Στη διαδικασία της υλοποίησης- εφαρμογής, αναπτύσσονται διαδικασίες προετοιμασίας και εκπαίδευσης τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των εκπαιδευόμενων- μαθητών. Όσον αφορά την προετοιμασία των εκπαιδευτικών για την αποτελεσματική αξιοποίηση του εκπαιδευτικού λογισμικού, δίνεται έμφαση:

- α) στο περιεχόμενο του μαθήματος,
- β) στα αποτελέσματα,
- γ) στις μεθόδους διδακτικής παρέμβασης που χρησιμοποιούνται και
- δ) στις διαδικασίες ελέγχου των παραγόμενων αποτελεσμάτων.

Όσον αφορά τους μαθητές, δίνεται έμφαση:

- α) στην εκπαίδευσή τους σχετικά με τη χρήση νέων εργαλείων εκπαίδευσης,
- β) στην εξοικείωσή τους με το εκπαιδευτικό λογισμικό και
- γ) στην ανάπτυξη σχετικών υποστηρικτικών υλικών (help files).

Επίσης, στη φάση αυτή ελέγχονται και όλα τα διαθέσιμα υλικά που αξιοποιούνται όπως βιβλία, ανάλογος εξοπλισμός κλπ.

1.1.1.5. Αξιολόγηση (Evaluation)

Η τελευταία φάση, η αξιολόγηση, χωρίζεται σε:

- α) Διαμορφωτική, η οποία λαμβάνει χώρα σε κάθε στάδιο του μοντέλου και
- β) Αθροιστική ή Τελική Αξιολόγηση, η οποία αποτελεί στοχευμένη δράση μετά το τέλος του κύκλου ανάπτυξης. Σε κάθε στάδιο αξιολόγησης αυτό που ελέγχεται είναι:
  - α) το μαθησιακό αποτέλεσμα,

- β) η σχέση και η αλληλεπίδραση μαθητή-περιβάλλοντος και
- γ) η τεχνική αρτιότητα του λογισμικού.

2. Αναλυτική Παρουσίαση Εκπαιδευτικού Λογισμικού

Στο παρόν κεφάλαιο, γίνεται αναλυτική παρουσίαση του εκπαιδευτικού λογισμικού και της δημιουργίας διαδικτυακού μαθήματος για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο. Αρχικά, παρουσιάζονται οι προδιαγραφές που λήφθηκαν υπόψη για τη δημιουργία του διαδικτυακού μαθήματος και στη συνέχεια γίνεται λεπτομερής περιγραφή του περιβάλλοντος του λογισμικού που αξιοποιήθηκε και του σχεδιασμού του διαδικτυακού αυτού μαθήματος.

2.1 Προδιαγραφές δημιουργίας διαδικτυακού μαθήματος, μέσω της χρήσης εκπαιδευτικού λογισμικού

Το λογισμικό που επιλέχθηκε για τον σχεδιασμό του διαδικτυακού μαθήματος για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας, είναι το Active Presenter⁷, για δύο κυρίως λόγους:

α) είναι ένα λογισμικό εύκολο στη χρήση του, που ταυτόχρονα προσφέρει πολλές δυνατότητες στους χρήστες και

β) η βασική έκδοση παρέχεται δωρεάν.

Οι δυνατότητες που προσφέρει το Active Presenter για το σχεδιασμό ενός πλούσιου και ελκυστικού περιβάλλοντος, το καθιστούν ένα κατάλληλο εκπαιδευτικό μέσο που μπορεί να αξιοποιηθεί από εκπαιδευτικούς κάθε βαθμίδας, οι οποίοι επιθυμούν να ετοιμάσουν ένα πρωτότυπο, ευχάριστο και ελκυστικό σχέδιο διδασκαλίας. Αυτό γιατί, όπως ευρέως υποστηρίζεται σε όλες τις ανεπτυγμένες κοινωνίες, οι Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και η Ψηφιακή Μάθηση ενισχύουν την αποτελεσματική μάθηση, καθώς δίνουν περισσότερα κίνητρα στα παιδιά για εμπλοκή στην εκπαιδευτική διαδικασία και προσελκύουν το ενδιαφέρον τους περισσότερο, συγκριτικά με τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας (Perrotta, 2013; Livingstone, 2012).

Το συγκεκριμένο διαδικτυακό σχέδιο διδασκαλίας για την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας, απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς και παιδιά προσχολικής ηλικίας, που μπορούν να το αξιοποιήσουν εύκολα και αποτελεσματικά. Η ηλικιακή ομάδα που

---

⁷ <https://atomisystems.com/download/>

επιλέχθηκε για την αξιοποίηση του παρόντος σχεδίου διδασκαλίας, δεν επιλέχθηκε τυχαία. Τα νέα δεδομένα που επικρατούν παγκοσμίως αλλά και στη χώρα μας, με την παγκοσμιοποίηση, το άνοιγμα των συνόρων και τις πολυάριθμες μετακινήσεις πληθυσμών, έχουν παρακινήσει τις κυβερνήσεις να αποφασίζουν για την εισαγωγή της εκμάθησης δεύτερης γλώσσας σε σχολεία ήδη από την στιγμή που τα παιδιά φοιτούν στο Νηπιαγωγείο (Hillyard, 2011; Tabors & Snow, 1994). Στη χώρα μας, ήδη από το 2020 με Υπουργική Απόφαση Φ.7/82462/ΓΔ4/29.06.2020 (ΦΕΚ 2653/τ.Β'/30.06.2020) επιλέχθηκαν 58 Νηπιαγωγεία για την πιλοτική εισαγωγή δραστηριοτήτων στην αγγλική γλώσσα, ενώ με την Υπουργική Απόφαση Φ.7/76108/ΓΔ4/17.06.2020 (ΦΕΚ 2418/τ.Β'/18.06.2020), αποφασίστηκε η πιλοτική εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας για δύο διδακτικές ώρες την εβδομάδα, στο υποχρεωτικό πρωινό πρόγραμμα όλων των δημόσιων Νηπιαγωγείων κατά το σχολικό έτος 2020-2021.

Για τον σχεδιασμό του διαδικτυακού σχεδίου μαθήματος της αγγλικής γλώσσας επιλέχθηκε η μέθοδος «Ολοκληρωμένη Εκμάθηση Περιεχομένου και Γλώσσας» (Content and Language Integrated Learning-CLIL), η οποία θεωρείται καινοτόμα προσέγγιση όσον αφορά τη διδασκαλία ξένων γλωσσών (Hillyard, 2011). Η παρουσίαση των δραστηριοτήτων γίνεται μέσω της χρήσης «μασκότ», η οποία σύμφωνα με έρευνες επηρεάζει θετικά τη μάθηση των παιδιών και την ανάπτυξη κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων (Ocal et al., 2021; Dukes, 2018).

Από το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ του Νηπιαγωγείου (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ, 2003) επιλέχθηκε η θεματική περιοχή «Παιδί και Δημιουργία- Έκφραση», επάνω στην οποία βασίστηκε και ο σχεδιασμός του διαδικτυακού μαθήματος, μέσω του λογισμικού Active Presenter. Πιο αναλυτικά, δεδομένου ότι στα περισσότερα παιδιά αυτής της ηλικίας αρέσουν οι ιστορίες και τα παραμύθια, τα οποία ενεργοποιούν την περιέργεια και τη φαντασία τους, ενθαρρύνουν την έκφραση και καλλιεργούν τη δημιουργικότητά τους (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ, 2003), επιλέχθηκε η χρήση:

- α) ψηφιακού παραμυθιού-βίντεο στην αγγλική γλώσσα,
- β) εικονοϊστοριών
- γ) εικονολεξικού και
- δ) εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων βασισμένες στην ιστορία του παραμυθιού.

Το ψηφιακό παραμύθι στην αγγλική γλώσσα θα λειτουργήσει ως ψυχαγωγικό και ταυτόχρονα επιμορφωτικό κομμάτι, καθώς όπως υποστηρίζεται η χρήση τέτοιων μεθόδων διδασκαλίας έχουν θετικό αντίκτυπο στη μάθηση, ενισχύοντας την

ακουστική ικανότητα των παιδιών και αναπτύσσοντας γνωστικές δεξιότητες (Bratitsis, 2016; Anderson et. al, 2008). Άλλωστε, σε πρώτο επίπεδο επιδιώκουμε τα παιδιά να κατακτήσουν τον προφορικό λόγο της αγγλικής γλώσσας, κάτι που επιτυγχάνεται με αυτόν το τρόπο.

Οι εικονοϊστορίες βοηθούν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με τη διαδικασία της ανάγνωσης με τρόπο ευχάριστο και δημιουργικό. Για κάθε μία εικονοϊστορία δίνεται μια μεγάλη εικόνα και μια σχετική ιστορία, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας αποδίδεται με εικόνες και όχι με λέξεις. Τα παιδιά θα πρέπει να αποδώσουν τις λέξεις αυτές στα αγγλικά, ενώ πέρα από τη σημασία τους, θα μπορούν έτσι να κατανοήσουν και τη χρηστικότητα τους, ώστε να μπορούν να τις χρησιμοποιούν και τα ίδια στο λόγο τους.

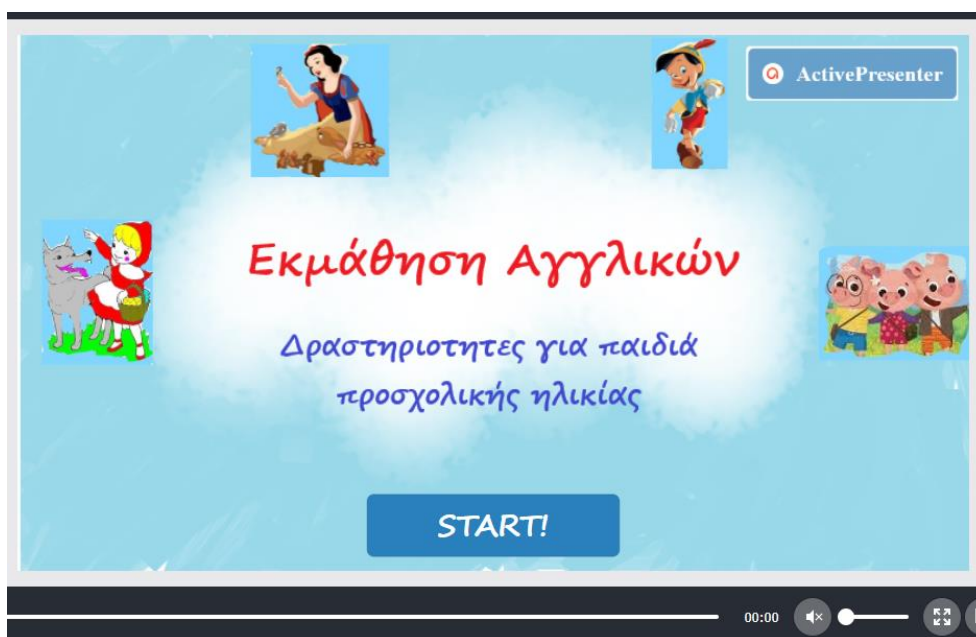
Το εικονολεξικό θα περιλαμβάνει κυρίως τις λέξεις και εικόνες που εμφανίζονται στην εικονοϊστορία, έτσι ώστε να μπορούν τα παιδιά να ανατρέχουν εκεί κάθε φορά και να τις αναζητούν, προκειμένου να κατανοήσουν τη σημασία τους.

Τέλος, μετά από κάθε εικονοϊστορία ακολουθούν ενδεικτικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες που μπορούν να εκτελέσουν τα παιδιά για καλύτερη κατανόηση μέσα από το παιχνίδι, για μάθηση δηλαδή με τρόπο ευχάριστο και δημιουργικό.

2.2 Αναλυτική παρουσίαση διαδικτυακού μαθήματος για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο

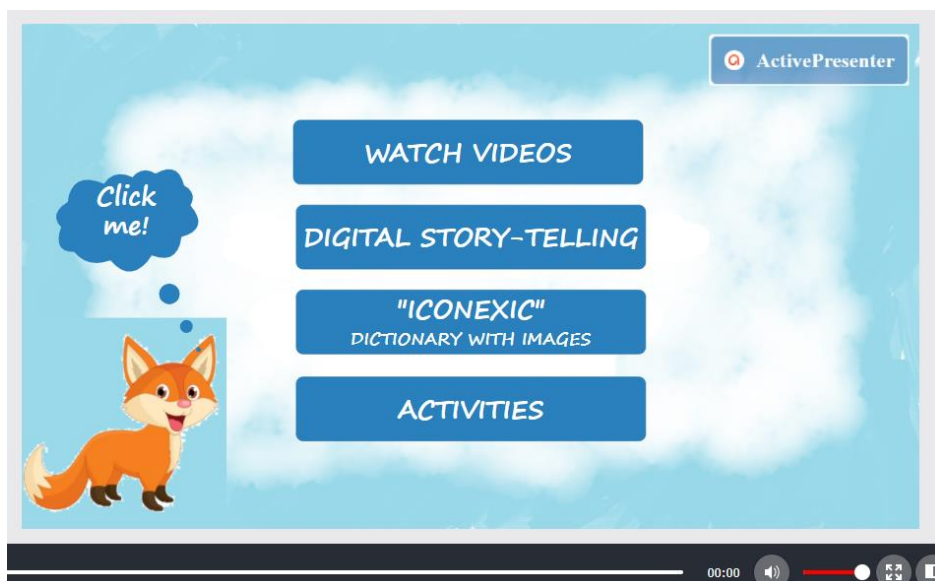
Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναλυτική παρουσίαση του λογισμικού που σχεδιάστηκε μέσω του «Active Presenter», για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο, σύμφωνα με τη μέθοδο διδασκαλίας «CLIL». Το λογισμικό σχεδιάστηκε ως εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας για την διεξαγωγή ενός μαθήματος με τρόπο ευφάνταστο και δημιουργικό, συνδυάζοντας ταυτόχρονα την επαφή και κατάκτηση της ξένης γλώσσας από τα παιδιά του Νηπιαγωγείου, μέσα από τη γνωστική περιοχή «Έκφραση και Δημιουργία», σύμφωνα πάντα με το ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ του Νηπιαγωγείου. Για την καλύτερη κατανόηση του περιβάλλοντος του εκπαιδευτικού λογισμικού που χρησιμοποιήθηκε και του διαδικτυακού μαθήματος που σχεδιάστηκε, παρουσιάζονται εικόνες από κάθε στάδιο, ενώ ακολουθεί και σύντομη περιγραφή τους.

2.2.1 Αρχική σελίδα

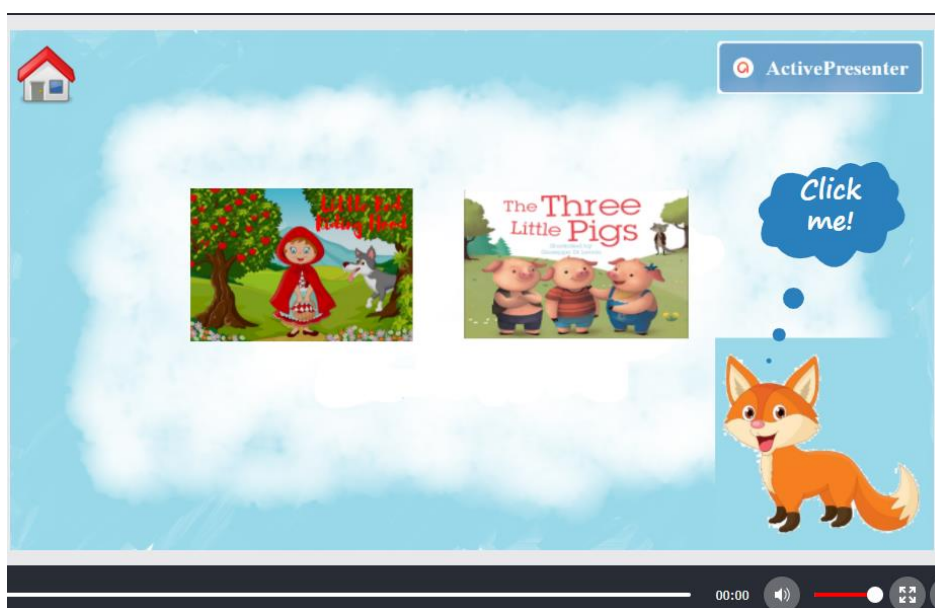
Η παραπάνω εικόνα είναι η αρχική εικόνα του διαδικτυακού μαθήματος. Πατώντας το κουμπί «START!», ο/η εκπαιδευτικός και τα παιδιά ξεκινούν την πλοήγησή τους στο διαδικτυακό μάθημα για την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας.

2.2.2 Εισαγωγική οθόνη

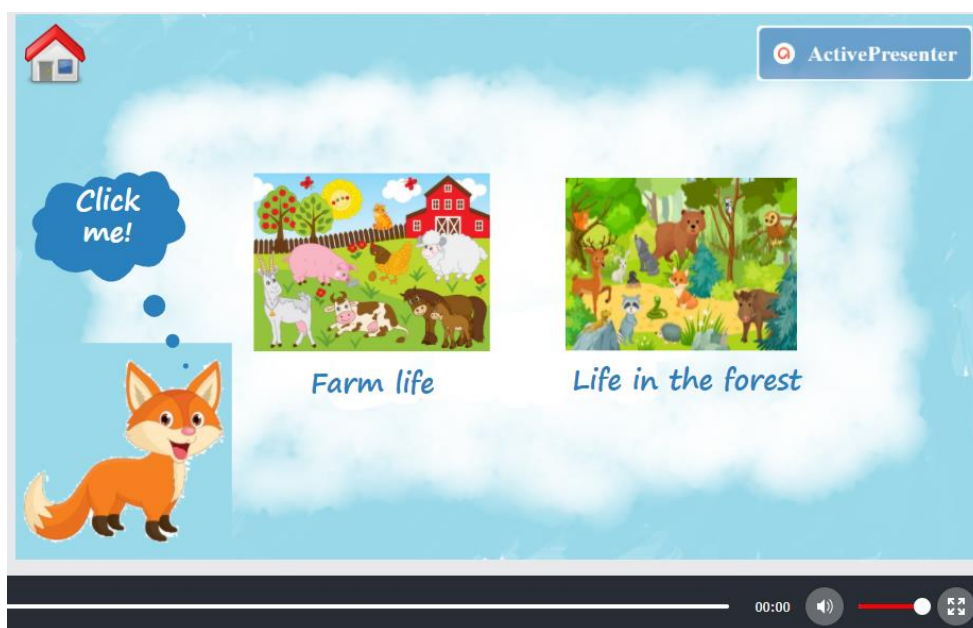
Στην εισαγωγική οθόνη εμφανίζεται για πρώτη φορά η «μασκότ»- βοηθός, η οποία εξηγεί κάθε φορά τι θα πρέπει να κάνουν τα παιδιά, δίνοντάς τους οδηγίες. Στην οθόνη αυτή εμφανίζεται επίσης και το περιεχόμενο του διαδικτυακού μαθήματος που σχεδιάστηκε, το οποίο περιλαμβάνει: α) την προβολή βίντεο, β) τις εικονοϊστορίες, γ) το εικονολεξικό και δ) ενδεικτικές δραστηριότητες. Πατώντας σε μία από τις τέσσερις επιλογές, τα παιδιά ανακατευθύνονται στην ενότητα που έχουν επιλέξει.

2.2.3 Προβολή βίντεο

Στη σελίδα αυτή τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν σε βίντεο στην αγγλική γλώσσα, τα αγαπημένα τους παραμύθια. Πατώντας επάνω σε μια εικόνα, γίνεται ανακατεύθυνση στη σελίδα του YouTube, όπου και μπορούν να παρακολουθήσουν την ιστορία που έχουν επιλέξει. Πατώντας στο εικονίδιο πάνω αριστερά, με το σπιτάκι, μεταφέρονται αυτόματα ξανά πίσω στην εισαγωγική οθόνη.

2.2.4 Εικονοϊστορίες

Στην οθόνη αυτή τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα σε δύο εικονοϊστορίες, προκειμένου να τις διαβάσουν στην αγγλική γλώσσα. Οι εικονοϊστορίες αυτές που προβάλλονται παρακάτω, αφορούν είτε: α) τη ζωή στη φάρμα, είτε β) τη ζωή στο δάσος.

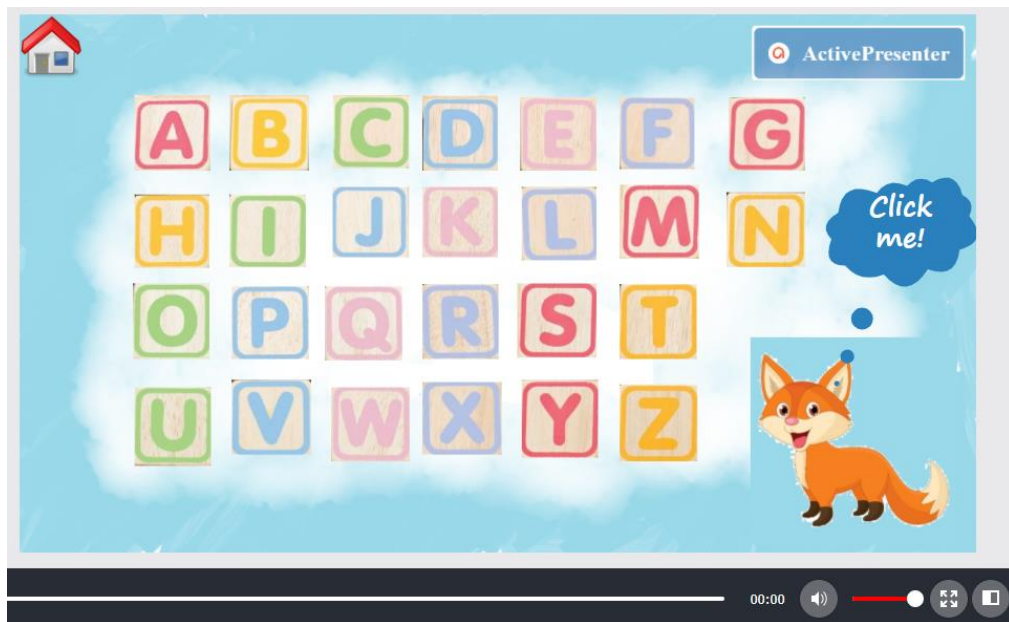

α) Η ζωή στη φάρμα

β) Η ζωή στο δάσος

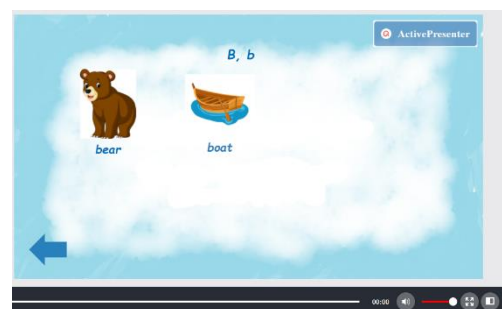
2.2.5 Εικονολεξικό

Στην οθόνη αυτή εμφανίζονται τα γράμματα της αγγλικής αλφαβήτου. Πατώντας επάνω στο καθένα, εμφανίζονται εικόνες και λέξεις που αρχίζουν από αυτά, προκειμένου να τα δουν, να τα διαβάσουν και να κατανοήσουν τα παιδιά. Ενδεικτικά, παρακάτω παρατίθενται οι λέξεις από «a» και από «b». Οι λέξεις που εμφανίζονται επιλέχθηκαν τυχαία, ώστε απλά να κατανοήσουμε τη λειτουργία του «εικονολεξικού».

A, a

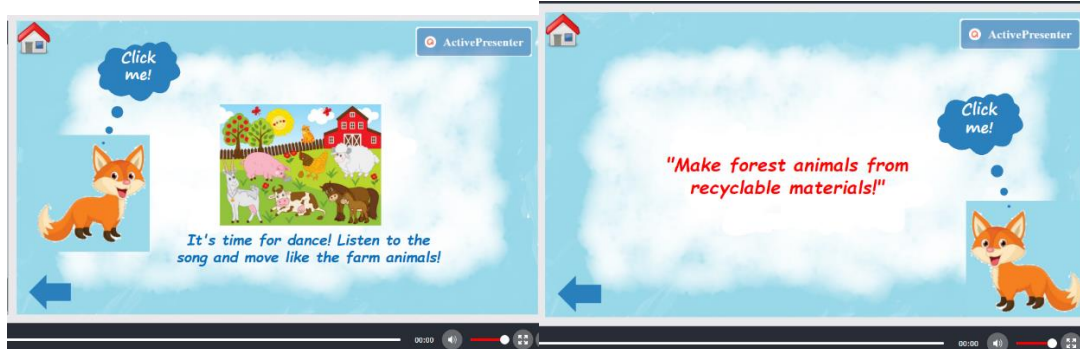
B, b

2.2.6 Δραστηριότητες

Στο σημείο αυτό, τα παιδιά καλούνται να επιλέξουν μια δραστηριότητα και να την ολοκληρώσουν, σύμφωνα με τις οδηγίες που δίνονται από τη «μασκότ»- οδηγό. Οι δραστηριότητες αυτές αφορούν κυρίως τις γνωστικές περιοχές «Παιδί & Δημιουργία- Έκφραση» και «Παιδί & Γλώσσα» του ΔΕΙΠΠΣ, στις οποίες βασίστηκε ο σχεδιασμός του διαδικτυακού αυτού μαθήματος μέσω της εκπαιδευτικής μεθόδου «CLIL». Ωστόσο, οι δραστηριότητες είναι ενδεικτικές και μπορούν να διαμορφωθούν κατάλληλα από τον εκάστοτε εκπαιδευτικό.

Συμπεράσματα

Οι νέες συνθήκες και απαιτήσεις που δημιουργούνται με τις μετακινήσεις πληθυσμών από χώρα σε χώρα και την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας, έχουν διαμορφώσει μια καινούρια μορφή και ταυτότητα των σύγχρονων κοινωνιών μετατρέποντάς τις σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες. Μέσα στις κοινωνίες αυτές δημιουργούνται νέα δεδομένα, όπου για να μπορέσουν οι άνθρωποι να συνυπάρξουν αρμονικά, αλλά και για να επιβιώσουν και να εξελιχθούν, είναι απαραίτητη η εκμάθηση τουλάχιστον μιας ξένης γλώσσας, πέρα από την μητρική.

Το εκπαιδευτικό σύστημα κάθε χώρας είναι αυτό που πρωτίστως επηρεάζεται από τα νέα αυτά δεδομένα, το οποίο οφείλει να αναπροσαρμοστεί ριζικά, ώστε να μπορεί να παρέχει αποτελεσματική εκπαίδευση σε όλους τους μαθητές, τέτοια που να ανταποκρίνεται στις νέες ανάγκες και απαιτήσεις. Ωστόσο, με την πάροδο των χρόνων έχει αποδειχθεί ότι όσο πιο νωρίς ξεκινήσει η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας τόσο πιο αποτελεσματική είναι, καθώς οι μικροί μαθητές «μεγαλώνουν» μ' αυτή, κάνοντάς την κατά κάποιο τρόπο βιώμα τους. Έτσι, η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας από τα παιδιά προσχολικής ηλικίας είναι ιδιαίτερα επωφελής και, πέρα από την πρόοδό τους, επηρεάζει και την ολόπλευρη ανάπτυξή τους, διαμορφώνοντάς τα σε «πολίτες του κόσμου».

Αυτό γιατί, μέσα από τις διάφορες σύγχρονες πρακτικές και δραστηριότητες που υιοθετούνται από τους σύγχρονους εκπαιδευτικούς για την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας, δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να έρθουν σε επαφή αλλά και να κατανοήσουν και να αποδεχθούν, έναν άλλο γλωσσικό κώδικα, διαφορετικό από τον δικό τους. Έτσι, μπορούν και αναπτύσσουν συλλογική κοινωνική συνείδηση αλλά και το αίσθημα του αλληλοσεβασμού, περιορίζοντας ταυτόχρονα τον εγωκεντρικό χαρακτήρα που πιθανόν παρουσιάζουν τα παιδιά της πρώιμης σχολικής ηλικίας.

Όμως, για να μπορέσουν όλα αυτά να επιτευχθούν και να διδαχθούν αποτελεσματικά τα παιδιά προσχολικής ηλικίας μια ξένη γλώσσα, πρέπει να υιοθετηθούν εκπαιδευτικές πρακτικές ευχάριστες και δημιουργικές, που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και στους τρόπους μάθησης των μικρών παιδιών. Η χρήση της Πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών βοηθάει στην επίτευξη του σκοπού αυτού, καθώς είναι πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής των παιδιών, καθώς μεγαλώνουν μέσα σε αυτά. Επιπλέον, οι νέες τεχνολογίες κεντρίζουν τον

θαυμασμό και το ενδιαφέρον των παιδιών, με αποτέλεσμα πολλές φορές η μάθηση να συντελείται πιο εύκολα και σε μικρότερο χρονικό διάστημα.

Στα πλαίσια της παρούσα εργασίας, λοιπόν, επιχειρήθηκε η ανάδειξη όλων όσων προαναφέρθηκαν για την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας από παιδιά προσχολικής ηλικίας, με τη βοήθεια του λογισμικού «Active Presenter» και το σχεδιασμό ενός διαδικτυακού μαθήματος. Ωστόσο, λόγω των συνθηκών και του περιορισμένου χρόνου, η εργασία είχε περισσότερο θεωρητικό υπόβαθρο, **μιας και τα νέα δεδομένα του κορονοϊού**, δεν μας άφησαν περιθώρια ώστε να μπορέσουμε να εφαρμόσουμε το συγκεκριμένο διαδικτυακό μάθημα σε κάποιο σχολείο προσχολικής εκπαίδευσης. Στο μέλλον, όμως, θα μπορούσε να εφαρμοστεί πιλοτικά σε κάποιο Νηπιαγωγείο και να καταγραφούν τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα που θα προκύψουν, ώστε να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για το τι τελικά επηρεάζει κι έχει θετικό αντίκτυπο στη διδασκαλία των μικρών παιδιών, όσον αφορά την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας.

Βιβλιογραφία

Abdel-Hack, E. M., & Helwa, H. S. A. H. A. (2004). Using digital storytelling and weblogs instruction to enhance EFL narrative writing and critical thinking skills among EFL majors at faculty of education. *Narrative*

Agosto, D. E. (2016). Why storytelling matters: unveiling the literacy benefits of storytelling. *Children and Libraries, 14*(2), 21-26.

Anderson, T. A., Reynolds, B. L., Yeh, X. P., & Huang, G. Z. (2008, November). Video games in the English as a foreign language classroom. In *2008 Second IEEE International Conference on Digital Game and Intelligent Toy Enhanced Learning* (pp. 188-192). IEEE.

Βαγγελάτος, Α., Φώσκολος, Φ., & Κομνηνός, Θ. (2011). Προϋποθέσεις επιτυχίας για την εισαγωγή ΤΠΕ στην εκπαίδευση.

Bratitsis, T. (2016, December). A digital storytelling approach for fostering empathy towards autistic children: Lessons learned. In *Proceedings of the 7th International Conference on Software Development and Technologies for Enhancing Accessibility and Fighting Info-exclusion* (pp. 301-308).

Bratitsis, T., & Ziannas, P. (2015). From early childhood to special education: Interactive digital storytelling as a coaching approach for fostering social empathy. *Procedia Computer Science, 67*, 231-240.

Γεωργογιάννης, Π. (2008). Διαπολιτισμική εκπαίδευση. *Επιστημονική σειρά: Βηματισμοί για μια αλλαγή στην εκπαίδευση, τόμος 7ος, Πάτρα*.

Γιαβρίμης, Π., Παπάνης, Ε., Νεοφώτιστος, Β., & Βαλκάνος, Ε. (2010). Απόψεις εκπαιδευτικών για την εφαρμογή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. *Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση, 633-640*.

Commission of the European Communities. (2003). Promoting language learning and linguistic diversity: An action plan 2004–2006.

COM(2003)449: Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: an Action Plan 2004-2006 <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:>

Coyle, D. (2008). *Content and Language Integrated Learning, Motivating Learners and Teachers*. University Nottingham, England. Ανακτήθηκε στις 29/11/2021, από <https://blocs.xtec.cat/clilpratiques1/files/2008/11/slrcoyle.pdf>

Γρίβα, Ε., Στάμου, Α., & Παντελή, Π. (2017). Οπτικές εκπαιδευτικών και μαθητών για ζητήματα πολυγλωσσίας στην Κύπρο. *Επιστήμες της Αγωγής, 1*(IKEEART-2018-1243), 136-152.

Dalton-Puffer, C. (2007). *Discourse in Content and Language Integrated Learning (CLIL) Classrooms*. Philadelphia: John Benjamins.

Dalton-Puffer, C. and Smit, U. (2007) Introduction, in Dalton-Puffer, C. and Smit, U. (ed.), *Empirical Perspectives on CLIL Classroom Discourse*, Frankfurt, Vienna: Peter Lang, pp. 7-23.

Dourda, K., Bratitsis, T., Griva, E., & Papadopoulou, P. (2014). Content and language integrated learning through an online game in primary school: a case study. *Electronic Journal of e-Learning, 12*(3), 243-258.

Dourda, K., Bratitsis, T., Griva, E., & Papadopoulou, P. (2013). Combining game based learning with content and language integrated learning approaches: a case study utilizing QR codes and Google Earth in a geography-based game. In *European Conference on Games Based Learning* (p. 130). Academic Conferences International Limited.

Gundara, J. S. (2000). *Interculturalism, education and inclusion*. London: Paul Chapman Publishing Ltd.

Δαμανάκης, Μ. (επιμ.). (2005) [1997]. *Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα: Διαπολιτισμική προσέγγιση*. 8η ανατύπωση. Αθήνα: Gutenberg.

Ένωση Εκπαιδευτικών Μουσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, (2010). *Μουσική και γλώσσα. Ευρωπαϊκός εκπαιδευτικός φάκελος μουσικής. Ένας δημιουργικός δρόμος για την εκμάθηση των γλωσσών*. Ελλάδα, ΕΕΜΑΠΕ.

Ανακτήθηκε

από:

http://www.emportfolio.eu/emp/images/stories/materials/deliverables/greek/piloting_handbook.pdf

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2006). Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών: Χάρτης Πορείας για την Ισότητα μεταξύ Ανδρών και Γυναικών για την περίοδο 2006-2010.[COM (2006) 92 τελικό-SEC (2006) 275]. Ανακτήθηκε στις, 22/11/2021.

Ζάγκα, Ελευθερία (2007). «Στρατηγικές εκμάθησης του λεξιλογίου κατά τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας» Πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου με θέμα: «Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας», που διοργανώθηκε από τη Σχολή Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Ζάγκα, Ελευθερία (2009). «Η διδασκαλία της γλώσσας για ακαδημαϊκούς σκοπούς: ανάπτυξη δεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου». Πρακτικά συνεδρίου για τη διδασκαλία της ελληνικής ως μητρικής, ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας, που οργανώθηκε από το ΠΤΔΕ Φλώρινας.
<http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika>

Halliday, M. A. K. (1978). *Language as social semiotic*. London: Arnold

Hillyard, S. (2011). First steps in CLIL: Training the teachers. *Latin American Journal of Content & Language Integrated Learning*, 4(2), 1-12.

Huang, H. L. (2006). The effects of storytelling on EFL young learners' reading comprehension and word recall. *English Teaching & Learning*, 30(3), 51-74.

Hymes, D. (1972). On communicative competence. In J. Pride & J. Holmes (eds), *Sociolinguistics*, Harmondsworth, UK: Penguin Books, 269-293

Καραστογιάννη, Ε. Π. (2015). *Γλωσσικοί στόχοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση* (No. GRI-2015-14823). Aristotle University of Thessaloniki.

Κόμης, Β. & Μικρόπουλος, Τ. Α. (2001). Πληροφορική στην Εκπαίδευση. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), Πάτρα.

Mattheoudakis, M., Alexiou, T., & Laskaridou, C. (2014). To CLIL or not to CLIL? The case of the 3rd Experimental Primary School in Evosmos. In *Major Trends in Theoretical and Applied Linguistics 3* (pp. 215-234). De Gruyter Open Poland.

Μεϊμάρης, Μ. (2013). Εκπαιδευόντας στην Ψηφιακή Αφήγηση: Δουλεύοντας με ομάδες στην ελληνική πραγματικότητα στο Α. Λιοναράκης (επιμ). Πρακτικά του 7ου Συνεδρίου για την Ανοικτή και Εξ 'Αποστάσεως Εκπαίδευση «Μεθοδολογίες Μάθησης», 4 (178-182). Αθήνα 8-10 Νοέμβριου 2013. Αθήνα: Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευσης.

Μικρόπουλος, Τ. Α. (2000). Εκπαιδευτικό Λογισμικό. Θέματα σχεδίασης και αξιολόγησης λογισμικού υπερμέσων. *Αθήνα: Κλειδάριθμος*, 38, 42.

Μπάνδας, Α. (2011). Ολοκληρωμένη εκμάθηση περιεχομένου και γλώσσας (CLL): βασικές αρχές και πρόταση σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού. *Μελέτες για τη ελληνική γλώσσα*, 329-338.

Νικολοπούλου, Κ. (2009). Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Προσχολική Εκπαίδευση. Ένταξη, χρήση και αξιοποίηση. *Αθήνα: Πατάκης*.

Ντοροπούλου, Μ., (2013). *Η Διδακτική και η Αξιολόγηση του γραπτού λόγου μέσα από το παραμύθι*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Ντούλια, Α. (2010). «Διδάσκοντας μέσα από τα παραμύθια: Δυνατότητες – όρια – Προοπτικές». Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα «Μαθαίνω πώς να μαθαίνω», 7-9 Μαΐου 2010.

Ξέστερνου, Μ. (2013), Η ψηφιακή αφήγηση στην εκπαίδευση. Διεθνείς και ελληνικές πρακτικές. Παιδαγωγικός Λόγος, 39-40. Διαθέσιμο άρθρο και στο: https://www.plogos.gr/TEYXH/2013_1_pdf/3xesternou.pdf (Τελευταία ανάκτηση: 9/2/2018)

Οκπε, okpe.gr/προγραμμα-εκμαθησησ-τησ-αγγλικησ-σε/,
<https://www.okpe.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%B5%CE%BA%CE%BC%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%83-%CF%84%CE%B7%CF%83->

[%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%83-%CF%83%CE%B5/](#)

Παπαδόπουλος, Ι., & Γρίβα, Ε. (2016). “Ο γύρος της Ελλάδας με συντροφιά το παραμύθι”: η ανάπτυξη της Ελληνικής γλώσσας και της πολιτισμικής επίγνωσης σε νήπια με μεταναστευτικό προφίλ. “Travelling around Greece through folk stories”: developing Greek language skills and cultural awareness of immigrant preschoolers. *Θεωρία και Έρευνα στις Επιστήμες της Αγωγής*, 9, 113-136.

Πασσαλής, Χ. & Παπαχρήστου, Α. (2001). Επικοινωνιακή Προσέγγιση της γλώσσας και χρήση του διαδικτύου (χρήση του ηλεκτρονικού τύπου, ηλεκτρονικών λεξικών και εικαστικού λεξικού στη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας. Ένα διδακτικό παράδειγμα). Στο Πρακτικά 1ου Συνεδρίου Σύρου στις ΤΠΕ, Σύρος 11- 13 Μαΐου 2001, 125-137 [22/4/2017 www.etpe.gr/custom/pdf/etpe353.pdf].

Pichiassi, M. (1999). *Fondamenti di glottodidattica: temi e problemi della didattica linguistica*. Perugia: Guerra Edizioni.

Porcelli, G. (1994). *Principi di glottodidattica*. Brescia: Ed. La Scuola

Rahman, F. (2017). The revival of local fairy tales for children education. *Theory and Practice in language Studies*, 7(5), 336.

Ράπτης Αρ. & Ράπτη Αθ. (2006). *Μάθηση και Διδασκαλία στην Εποχή της Πληροφορίας: Συνολική προσέγγιση*, Α' Τόμος. Αθήνα: Έκδοση Συγγραφέων.

Satriani, I. (2019). Storytelling in teaching literacy: Benefits and challenges. *English Review: Journal of English Education*, 8(1), 113-120.

Σγούρα, Α., Μάνεσης, Ν., & Μητροπούλου, Φ. (2018). Διαπολιτισμική εκπαίδευση και κοινωνική ένταξη των παιδιών-προσφύγων: Αντιλήψεις εκπαιδευτικών. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*, 4, 108-129.

Short, David (1994). “Expanding middle school horizons: Integrating language, culture, and social studies”. In *TESOL Quarterly*, 28, 581-608.

Στασινός, Δ. (2016). *Η Ειδική Εκπαίδευση 2020plus. Για μια συμπεριληπτική ή ολική εκπαίδευση στο νέο-ψηφιακό σχολείο με ψηφιακούς πρωταθλητές*. Αθήνα: Παπαζήση.

Σχορετσανίτου, Π., & Βεκύρη, Ι. (2010). Ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαίδευση: παράγοντες πρόβλεψης της εκπαιδευτικής χρήσης. *Πρακτικά Εργασιών 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση*, 617-624.

Tabors, P. O., & Snow, C. E. (1994). English as a second language in preschool programs. *Educating second language children: The whole child, the whole curriculum, the whole community*, 103-125.

Thang, S. M., Sim, L. Y., Mahmud, N., Lin, L. K., Zabidi, N. A., & Ismail, K. (2014). Enhancing 21st century learning skills via digital storytelling: Voices of Malaysian teachers and undergraduates. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 118, 489-494.

Troncale, N. (2002) Content-Based Instruction, Cooperative Learning, and CALP Instruction: Addressing the Whole Education of 7-12 ESL Students. Ανακτήθηκε στις 23/11/2021 από

<https://journals.library.columbia.edu/index.php/SALT/article/view/1640>

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Χατζησωτηρίου, Χ., Αγγελίδης, Π. (2018). *Ευρωπαϊσμός και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Διάδραση: Ζεφύρι.